

UNIVERZITA KARLOVA

Fakulta tělesné výchovy a sportu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Ekonomický přínos lezeckého turismu
v oblasti Labské pískovce**

Vedoucí práce

Mgr. Jiří Baláš, Ph.D.

Zpracovala

Dorota Vlková

Praha 2010

ABSTRAKT

Název práce: Ekonomický přínos lezeckého turismu v oblasti Labské pískovce

Cíle práce: Zmapování ekonomického přínosu lezeckého turismu v oblasti Labských pískovců

Metoda: Pro získání potřebných informací byla použita metoda řízeného rozhovoru. Rozhovory byly realizovány s představiteli restauračních zařízení, předsedou Oblastní vrcholové komise a zároveň správcem lezecké oblasti Labské údolí – levý břeh, předsedou Občanského sdružení Dolní Žleb a zástupcem správy CHKO.

Výsledky: Rozvoj ekonomického přínosu lezeckého turismu v oblasti Labské pískovce je v blízké budoucnosti nepravděpodobný. Je to způsobeno zejména špatnou dopravní dostupností oblasti a nedostatečnou nabídkou služeb pro turisty.

Klíčová slova: sportovní turismus, skalní lezení, ekonomický přínos

ABSTRACT

Title: Economical gains by climbing tourism in the area of Elbe's valley

Goals of work: Mapping of economical gains by climbing tourism in the area of Labské pískovce

Method: The method of controlled interview was used to gather necessary information. The interviews were realised with restaurant representatives, the chairman of local peak committee and the controller of the climbing area Valley of Elbe – left bank (the same man for both positions), chairman of civil society organisation Dolní Žleb and a Protected Landscape Area authority representative.

Results: The development of economical gains by climbing tourism in the area of Elbe's valley is not probable in near future. It is caused mainly by bad transport accessibility of the area and poor service offer to the tourists.

Key words: sport tourism, rock climbing, economical gains

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré literární prameny, které byly během psaní této práce použity. Zároveň souhlasím se zveřejněním této práce jak v tištěné, tak v elektronické podobě.

V Praze dne 31. 3. 2010

Dorota Vlková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Jiřímu Balášovi, Ph.D. za odborné vedení a podporu při tvorbě bakalářské práce, za praktické rady a za možnost využít jeho zkušeností s touto problematikou. Dále pak děkuji všem ostatním, kteří se mnou byli ochotni spolupracovat při sběru informací pro mou práci.

Svoluji k zapůjčení své bakalářské práce ke studijním účelům.

Prosím, aby byla vedena přesná evidence vypůjčovatelů, kteří musejí pramen převzaté literatury řádně citovat.

Jméno a příjmení: Číslo občanského průkazu: Datum vypůjčení: Poznámka:

OBSAH

1 ÚVOD	8
2 TEORETICKÁ ČÁST.....	9
2.1 Definování základních pojmů.....	9
2.1.1 Cestovní ruch	9
2.1.2 Turista	10
2.1.3 Výletník (ekurzionista)	10
2.1.4 Návštěvník	10
2.2 Typologie cestovního ruchu	10
2.3 Význam cestovního ruchu	14
2.4 Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu v ČR.....	14
2.5 Sportovní turismus.....	18
2.5.1 Vymezení pojmu sportovní turismus	18
2.5.2 Sportovní turista.....	19
2.5.3 Turistický sport	19
2.5.4 Vývoj sportovního turismu	19
2.5.5 Typologie sportovního turismu.....	20
2.6 Lezecký turismus	22
2.6.1 Definování pojmu lezecký turismus	22
2.6.2 Vývoj lezeckého turismu	22
2.7 Zkoumaná oblast – Labské pískovce.....	23
2.7.1 Labské údolí z lezeckého hlediska.....	25
2.8 Charakteristika zkoumaných obcí	25
2.8.1 Charakteristika obce Labská Stráň.....	25
2.8.2 Charakteristika obce Dolní Žleb	26
3 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE	27
3.1 Cíle práce.....	27

3.2 Úkoly práce.....	27
4. METODOLOGIE PRÁCE.....	28
4.1 Charakteristika respondentů	28
4.2 Metodika výzkumu	29
5 VÝSLEDKOVÁ ČÁST	32
6 DISKUZE.....	42
7 ZÁVĚR.....	52
8 LITERATURA.....	54
9 PŘÍLOHY.....	57

1 ÚVOD

Důvod, proč jsem si pro svou bakalářskou práci zvolila právě toto téma, je velmi jednoduchý. Do zkoumané oblasti často jezdím za lezením v krásné krajině na kvalitních pískovcových skalách. To, že oblast není nikterak bohatá a infrastruktura zde není moc rozvinutá, jsem si uvědomovala již dříve. Proto když mi bylo nabídnuto toto téma, velice mě zaujalo.

Vypracováním výzkumu jsem chtěla v oblasti Labských pískovců zjistit, zda je možné ekonomicky profitovat právě z lezeckého turismu a tím pomoci případnému rozvoji oblasti. Ve své práci jsem se zaměřila na interakci vybraných místních subjektů s lezci v několika oblastech, a to restauračních zařízení, správy CHKO a zástupců místních obyvatel. Dotazovaní byli zejména představitelé místních subjektů, kteří jsou s lokální problematikou lépe seznámeni, lezeckou obec zastupoval pouze předseda Oblastní vrcholové komise a zároveň správce oblasti Labské pískovce – levý břeh. Získané informace jsem se pokusila rozebrat a interpretovat v této práci.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Definování základních pojmů

2.1.1 Cestovní ruch

Cestovní ruch je jev, který se promítá do mnoha oblastí, ať už sociálních nebo ekonomických, a není proto snadné jej definovat a klasifikovat. Pojem cestovní ruch je definován mnoha různými způsoby, v následující části práce uvádím několik z nich.

Světová organizace cestovního ruchu (WTO) používá definici „cestovní ruch je činnost lidí, spočívající v cestování a pobytu v místech mimo místa jejich obvyklého pobytu po dobu kratší jednoho uceleného roku za účelem využití volného času, obchodu a jinými účely“ (Čertík 2001, s. 15).

Výkladový slovník cestovního ruchu (Pásková, Zelenka 2002, s. 6) zase uvádí: „Cestovní ruch je komplexní, mnoha oblastmi a z mnoha hledisek se prolínající společenský jev bez jakýchkoli pevně stanovených hranic, který je synergickým souhrnem všech jevů, vztahů a dopadů v časoprostorovém kontextu, souvisejících s narůstající mobilitou lidí, motivovanou uspokojováním jejich potřeb v oblasti využití volného času, rekreace, cestování a poznání, dále v oblasti sociální, kulturní a v dalších oblastech. Jevovou náplní cestovního ruchu jsou především souhrnné aktivity jeho účastníků, procesy souvisící s budováním a provozováním zařízení poskytujícím těmto účastníkům služby, aktivity spojené s rozvojem a ochranou zdrojů pro jeho funkci, souhrn politických a veřejnoprávních aktivit (politika, propagace, regulace, mezinárodní spolupráce apod.) a současně i reakce místních komunit a ekosystémů na uvedené aktivity (zpětná vazba)“.

Mezi velmi obecné definice cestovního ruchu patří např. definice, kterou uvádějí Vystoupil, Šauer (2006, s. 28): „Cestovní ruch je souhrn vztahů a jevů, které vyplývají z cestování a pohybu osob, přičemž místo pobytu není hlavním ani trvalým místem bydlení a zaměstnání“.

Všechny uvedené definice se shodují v tom, že cestovní ruch určují jako aktivitu spojenou s cestováním osob z místa na místo z různých důvodů a za různými účely. Působení osob mimo jejich běžné působiště pak ovlivňuje určitým způsobem obyvatele v cílových destinacích, a to v mnoha směrech.

2.1.2 Turista

„Turista je návštěvník, který v navštíveném místě alespoň 1x přenocuje; podle místa trvalého pobytu rozlišujeme domácí a zahraniční turisty“ (Čertík 2001, s. 19).

2.1.3 Výletník (exkurzionista)

„Výletník je účastník cestovního ruchu, který v navštíveném místě ani jednou nepřespí“ (Čertík 2001, s. 19).

2.1.4 Návštěvník

„Návštěvníkem označujeme výletníka nebo turistu“ (Čertík 2001, s. 19).

2.2 Typologie cestovního ruchu

Cestovní ruch není ve všech oblastech a ve všech úhlech pohledu stejný, a proto vznikla potřeba ho kategorizovat. Základní dělení uváděné v literatuře (Schejbal 2008, Čertík 2001, Vystoupil, Šauer 2006), rozlišuje dle různých kritérií jednotlivé druhy a formy cestovního ruchu.

Druhy cestovního ruchu se rozlišují podle následujících kritérií:

1. Členění cestovního ruchu podle místa jeho realizace
 - a) domácí cestovní ruch
 - b) zahraniční cestovní ruch
 - c) vnitrostátní cestovní ruch
 - d) národní cestovní ruch
 - e) světový cestovní ruch

2. Členění cestovního ruchu dle vztahu k platební bilanci státu
 - a) příjezdový cestovní ruch
 - b) tranzitivní cestovní ruch
 - c) výjezdový cestovní ruch

3. Členění cestovního ruchu dle délky trvání

a) krátkodobý cestovní ruch

b) dlouhodobý cestovní ruch

4. Členění cestovního ruchu dle způsobu zabezpečení jeho průběhu
 - a) organizovaný cestovní ruch
 - b) neorganizovaný cestovní ruch

5. Členění cestovního ruchu dle způsobu účasti a formy úhrady nákladů na účasti
 - a) volný cestovní ruch (nekomerční)
 - b) vázaný cestovní ruch (komerční)

6. Členění cestovního ruchu dle rozložení během roku
 - a) celoroční cestovní ruch
 - b) sezónní cestovní ruch

7. Členění cestovního ruchu dle jeho vlivu na životní prostředí
 - a) měkký cestovní ruch
 - b) tvrdý cestovní ruch

8. Členění cestovního ruchu dle využívání zdrojů
 - a) masově konzumní cestovní ruch
 - b) alternativní cestovní ruch

9. Členění cestovního ruchu dle hromadnosti
 - a) individuální cestovní ruch
 - b) hromadný cestovní ruch

Formy cestovního ruchu rozlišujeme na základě různé motivace turistů. Mezi nejvýznamnější formy cestovního ruchu patří zejména tyto:

1. Rekreační forma
2. Kulturně-poznávací forma
3. Lázeňsko-léčebná forma
4. Sportovně-rekreační forma
5. Formy cestovního ruchu spojené s profesními motivy
6. Seniorská forma
7. Mládežnická forma
8. Venkovská turistika, resp. agroturistika a ekoturistik

9. Další formy cestovního ruchu (např. náboženská, lovecká, dobrodružná, nákupní, kongresová, etnická, ...)

2.3 Význam cestovního ruchu

Podle Čertíka (2001) patří cestovní ruch mezi nejvýznamnější součásti národních ekonomik i světové ekonomiky. Je odvětvím, které zahrnuje velké množství dalších oborů, pro které je přínosem. Jde např. o dopravu, ubytovací a pohostinská zařízení, průvodcovské služby, služby cestovních kanceláří, informační systémy určené turistům a další infrastrukturu. Světová organizace cestovního ruchu (WTO) a Světová rada pro cestování a cestovní ruch (WTTC) shodně uvádějí, že cestovní ruch je největším zaměstnavatelem na světě. Cestovní ruch je tak společně s automobilovým průmyslem nejvýznamnějším obchodním odvětvím a až za ně se řadí obchod s ropou a ropnými produkty a poté obchod s potravinami. Dle odhadů WTO se cestovní ruch podílí na tvorbě DPH ve světě více než 10 %, v zemích EU více než 13 %. V tomto odvětví je zaměstnáno přes 10 % ekonomicky aktivního obyvatelstva světa a vzhledem k tomu, že se i nadále počítá s jeho dalším rozvojem, dá se předpokládat, že toto číslo stále poroste. S přihlédnutím k jeho vlivu na tvorbu HDP, tvorbu pracovních příležitostí, devizových a daňových přínosů je v zájmu každého státu, aby o rozvoj svého cestovního ruchu dbal.

Čertík (2001) dále uvádí, že podstatným kladem cestovního ruchu je i to, že přináší druhotné příjmy do řady dalších odvětví a sektorů (např. bankovníctví, stavebnictví, kultury, sportu, dopravy, obchodu). Pozitivní působení cestovního ruchu napomáhá také k revitalizaci a pozvednutí zaostalých regionů. Cestovní ruch pomáhá udržovat již existující pracovní místa a vytvářet místa nová, což vyvolává vítaný multiplikační efekt. Dalším jeho nezanedbatelným přínosem je posilování místní identity z hlediska hrdosti na lokální tradice, historii a kulturu.

Lze tedy říci, že cestovní ruch je přínosný nejen v ekonomické oblasti země, ale podněcuje i péči o životní prostředí, o původní tradice a kulturu národů a je významným faktorem rozvoje mezilidských vztahů.

2.4 Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu v ČR

Cestovní ruch není ve všech oblastech rozvinutý stejnou měrou a není všude na stejné úrovni. Různá místa mají odlišné předpoklady pro rozvoj turismu. Podstatným faktorem je samozřejmě i schopnost těchto předpokladů využít a nadále je rozvíjet, od čehož se odráží

následná návštěvnost oblasti. Mezi hlavní podmínky úspěšného rozvoje cestovního ruchu patří tyto předpoklady (dle Čertík 2001):

- přírodní
- kulturně-historické
- sociálně-ekonomické
- materiálně technické
- politické
- ekologické
- personální
- demografické

Přírodní předpoklady

Jsou dány zejména typem terénu (hory, pouště, vrchoviny, roviny), klimatickými podmínkami (např. počet slunečných dnů v roce), vodními toky a vodními plochami (moře, jezera, řeky, rybníky), přírodními zdroji (léčivé prameny využívané v lázeňství) a jinými přírodními zvláštnostmi (např. rašeliniště, propasti, vyhlídky, skalní útvary).

Kulturně-historické předpoklady

Představují je především architektonické památky (hrady, zámky, památkové rezervace, kostely, kláštery, skanzeny), lidové tradice a umění (lidové kroje, lidová architektura, tradiční zvyky), kulturní akce (divadelní, filmové festivaly, koncerty a jiné akce) a existence významných míst (rodiště významných osobností, historická bojiště).

Sociálně-ekonomické předpoklady

Patří sem zejména celková vyspělost ekonomiky státu, která bývá vyjádřena úrovní HDP, strukturou platební bilance státu, životní úrovně v zemi, výší disponibilních příjmů obyvatelstva, množství volného času obyvatel, úroveň nabízeného zboží na trhu apod. Ekonomické předpoklady velmi úzce souvisejí s materiálně-technickými předpoklady cestovního ruchu.

Materiálně-technické předpoklady

Řadíme sem zařízení sloužící cestovnímu ruchu, například síť ubytovacích zařízení, dopravních, stravovacích, sportovně-rekreačních, kulturních a maloobchodních zařízení, dále

informační centra, směnárny, hygienická zařízení, zdravotnická zařízení, zařízení horské služby apod.

Politické předpoklady

Rozumíme jimi zejména politickou stabilitu země a úroveň její bezpečnosti. Tyto faktory jsou aktuálně hodnoceny hlavně podle existence či neexistence násilí, teroru, války, převratů a podle systému vlád politických stran. Velmi důležitá je i vnitřní bezpečnost země z hlediska bezpečnosti turistů, např. hrozba násilí či krádeží a úroveň jejich ochrany ze strany státu.

Ekologické předpoklady

Zahrnují především příznivé přírodní podmínky, např. čistotu ovzduší, vody a potravin. Návštěvníky a turisty například může zcela odradit od návštěvy země i jakákoli havárie jaderné elektrárny v zemi, proto existenci radioaktivního nebezpečí řadíme také mezi ekologické předpoklady. Cestovní ruch působí na ekologii zemí velmi silně – neuvážený a přehnaný rozvoj materiálně-technické základny může snadno způsobit negativní dopad v oblasti ekologie krajiny a na životní prostředí v důsledku nadměrné koncentrace turistů v krajině. Mezinárodní organizace a orgány zabývající se cestovním ruchem, jako jsou např. Světová organizace cestovního ruchu, Světová rada pro cestování a turistiku, OECD, OSN, orgány EU atd. proto výrazně podporují trend tzv. udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Ten spočívá v rozvíjení takového cestovního ruchu, který nezatěžuje životní prostředí a zároveň nepůsobí v neprospěch turistů.

Personální předpoklady

Cestovní ruch je odvětvím, ve kterém je lidský faktor mimořádně důležitý, a proto je pro jeho rozvoj velmi podstatné mít v zemi kvalitní systém vzdělávání, a to nejen školní systém, ale i systém dalšího vzdělávání dospělých. Mezi personální předpoklady tedy řadíme kvalitu veškerých pracovníků v provozních zařízeních cestovního ruchu, jako jsou stravovací, ubytovací, informační, kulturní a další zařízení. Také sem patří úroveň a profesionalita všech vedoucích pracovníků ve firmách, orgánech a organizacích cestovního ruchu.

Demografické předpoklady

Zahrnují veškeré charakteristiky a vlastnosti týkající se místního obyvatelstva. Řadíme sem tedy mentalitu, kulturu, zvyky, věkové složení, charakter osídlení, vzdělanost, úmrtnost, porodnost a další skutečnosti.

2.5 Sportovní turismus

2.5.1 Vymezení pojmu sportovní turismus

Sportovní turismus můžeme definovat jako sportovní aktivitu založenou na vycestování z domácího prostředí na omezené období, přičemž sport je zde charakterizován jedinečnými pravidly a soutěžením souvisejícím s fyzickou zdatností. Sport je uznáván jako významná cestovatelská aktivita, ať už je primárním, nebo sekundárním důvodem cesty. Je považován za důležitý faktor v různých rozhodnutích ohledně cestování a je podstatným hlediskem při hodnocení výjezdu turistou (Hinch, Higham 2003).

Několik různých definic sportovního turismu lze nalézt v knize *Aspect of Tourism – Sport Tourism Development* (Hinch, Higham 2003, s. 19). Vzhledem k nemožnosti získat v České republice knihy, z nichž je zde citováno, rozhodla jsem se i přes vědeckou nesprávnost takového postupu použít sekundárních citací. Věřím totiž, že tyto různé definice patří do teoretické části mé práce.

Sportovní turismus je cestování z nekomerčních důvodů za účelem účasti na sportovních aktivitách či jejich sledování mimo oblast dostupnou z domova (Hall in Hinch, Higham 2003).

Sportovní turismus je výrazem pro vzorec lidského chování v určitých obdobích volného času – jako je např. dovolená – který je praktikován z části ve specificky atraktivním přírodním prostředí a částečně na umělých sportovištích a v zařízeních pro fyzickou rekreaci pod širým nebem (Ruskin in Hinch, Higham 2003).

Sportovní turismus jsou dovolené zahrnující sportovní aktivitu buď z pozice diváka, nebo účastníka (Weed, Bull in Hinch, Higham 2003).

Sportovní turismus je volnočasové cestování, kdy jsou jednotlivci dočasně mimo své domovské oblasti, aby se zúčastnili fyzických aktivit, aby sledovali fyzické aktivity, nebo aby okusili atrakce spojené s fyzickou aktivitou (Gibson in Hinch, Higham 2003).

Sportovní turismus jsou všechny formy aktivního nebo pasivního zapojení do sportovní aktivity, jíž se lidé účastní volnou nebo organizovanou formou pro nekomerční nebo komerční účely, které vyžadují vycestování pryč z domova nebo práce (Standeven in Hinch, Higham 2003).

Z tohoto velkého množství definic můžeme vyvodit, že sportovní turismus je obtížně definovatelným a značně širokým odvětvím. Shrnutím všech uvedených definic můžeme sportovní turismus označit jako aktivitu, která je klíčově spojená se sportováním, ať už aktivním, nebo pasivním. Zásadním faktem je vycestování osob mimo domov na určitou dobu.

2.5.2 Sportovní turista

Je to dočasný návštěvník, který zůstane minimálně 24 hodin v oblasti události, jehož primárním záměrem je zúčastnit se sportovní události a navštívená oblast je pro něj vedlejší atrakcí (Nogawa a kol. in Hinch, Higham 2003).

Jsou to jednotlivci a/nebo skupiny lidí, kteří se aktivně nebo pasivně účastní závodního nebo rekreačního sportu, přičemž cestují a/nebo zůstávají v místech mimo své obvyklé prostředí (sport je prvotní motivací k cestování) (Robinson, Gammon 2004).

2.5.3 Turistický sport

Osoby cestující a/nebo zůstávající v místech mimo své obvyklé prostředí a účastníci se aktivně nebo pasivně závodního nebo rekreačního sportu jakožto druhotné aktivity (Robinson, Gammon 2004).

Z těchto definic tedy vyplývá, že osoby spojující své cestování jakkoli se sportem můžeme rozdělit na dvě hlavní skupiny, a to podle toho, jestli je pro ně sportování prvotní motivací k cestování, nebo je pro ně primární cestování a sport mají jako vedlejší, někdy i náhodnou aktivitu.

2.5.4 Vývoj sportovního turismu

Prvopočátky propojování sportu a turistiky sahají až do dob starověkého Řecka. Spočívaly zejména v cestování sportovců na Olympijské hry. Na ty se ale dopravovali nejenom samotní sportovci, ale také diváci včetně politiků, jejich otroků atd. Mezi problémy tehdejší olympiády se řadil zejména nedostatek ubytovacích kapacit. Řekové také položili základy lázeňství.

Ve středověku se španělští, francouzští a angličtí králové zhlédli v turnajích (ty byly profesionální a rytíři za nimi cestovali značné vzdálenosti), lovech, závodech na koních a tenisu. V období renesance se fyzické aktivity ještě výrazněji než dříve dělily na ty, které byly vhodné pro šlechtu a vzdělané vrstvy, a na ty, které byly určeny pro prostý lid. Mezi aktivity vyšších vrstev patřil zejména tanec, zápas, lukostřelba a šerm. Kvůli šermu jezdili do zmíněných zemí mistři až z Itálie.

V období novověku proběhl další rozkvět cestování způsobený zejména vylepšením cestovního kočáru. Díky tomu vznikl trend tzv. Grand Tour, kdy mladí muži, kteří se chtěli zocelit a vzdělat, cestovali po Evropě a učili se francouzštině, umění, malbě, ale také tanci, šermu a jízdě na koni. K dalšímu propojování cestování s fyzickými aktivitami docházelo na základě značného rozvoje lázeňství. V polovině 18. století lidé začali cestovat k moři zejména za koupáním ve slané vodě a za čerstvým vzduchem.

V 19. a 20. stol. byl díky průmyslové revoluci zaznamenán značný rozvoj jak sportu, tak turistiky, také se značně zjednodušilo cestování. S rozvojem železnice začali sportovci i diváci cestovat za sportem mimo své domoviny mnohem častěji (Standeven, De Knopp 1999).

Propojení cestování a sportu tedy sahá do daleké historie a je jistě nezanedbatelným aspektem rozvoje sportu ve světě. Díky cestování se sporty rozšiřovaly a rozvíjely a díky tomu existují na různých územích nejenom původní, národní sporty, ale také sporty, které původně vznikly v cizích a mnohdy značně vzdálených zemích.

2.5.5 Typologie sportovního turismu

Ve sportovním turismu se kategorizují různé typy účasti na sportovních událostech a rozlišují se různé formy sportovního cestovního ruchu. Základní dělení účastníků sportovního turismu je podle Standevena a De Knoppa (1999) na aktivní nebo pasivní:

Aktivní sportovní turismus – návštěvníci se zúčastňují sportovních dovolených, ve kterých je sport hlavním záměrem cesty, nebo sportovních aktivit na dovolených, kde je sport neplánovaný. Aktivní sportovní turismus dělíme na dva základní typy, a to na dovolenou jediného sportu, kde je určitý sport hlavním účelem dovolené, a na dovolenou více různých sportů, kde účast v těchto několika sportech tvoří důležitou část zážitku z dovolené (např. dovolená organizovaná sportovním klubem nebo strávená v rámci sportovního kurzu). Sportovní aktivity na dovolených můžeme dále dělit podle toho, zda se turisté nahodile

účastní organizovaného sportu (obvykle probíhá ve skupinách, jako jsou např. soutěžní plážové hry), nebo zda jde o nezávislé, soukromé sportovní aktivity prováděné o dovolené či o prázdninách (např. chození na procházky nebo hraní golfu).

Pasivní sportovní turismus – také jej můžeme rozdělit do skupin podle toho, jak moc důležitým je pro ně sport jakožto účel jejich cesty.

„Diváci–znalci“ jsou ti, kteří jsou intenzivně pasivně zapojeni do sportovních aktivit a ve sportu, který sledují, jsou velmi vybíraví a nároční. Představují samostatnou skupinu vyjadřující určitý životní styl.

„Příležitostní diváci“ jsou ti, kteří si jednoduše užívají sledování závodu.

Přehled dělení sportovního turismu dle Standevena a De Knoppa (1999):

Cestovní ruch týkající se sportu:

- vycestování z důvodu prázdnin, dovolené, volného času
 - pasivní sport
 - příležitostný divák
 - divák – znalec (závody, sportovní události, muzea)
 - aktivní sport
 - sportovní aktivity na dovolených
 - organizované
 - nezávislé
 - sportovní dovolené
 - dovolená několika sportů (sportovní kluby, tábory, ozdravovny, hotely)
 - dovolená jediného sportu (sport, extrémní sporty, sportovní zájezdy, sportovní festivaly)
- vycestování z jiných důvodů než kvůli volnému času, z obchodních důvodů
 - pasivní sport
 - aktivní sport

2.6 Lezecký turismus

2.6.1 Definování pojmu lezecký turismus

Kovařík (2006, s. 16) ve své práci uvádí: „Lezecký turismus je specifickou formou sportovního turismu, který, jak název napovídá, je úzce spjat s horolezectvím a lezením. Jeho náplní je jak aktivní účast na lezecké aktivitě, tak i pasivní ve formě cest na lezecké festivaly, soutěže či jiná setkání. Dále se do pasivního lezeckého turismu dají počítat i cesty ke skalám, jež jsou ve světě lezení pojmem (El Capitan, Devil`s Tower apod.), kdy se návštěvník pouze seznamuje s lokalitou, jež může být jeho výzvou.“

Zde podotýkám, že pro účely své práce jsem považovala za lezecký turismus pouze cestování lezců nebo jejich doprovodů za účelem lezení mimo jejich běžné území.

2.6.2 Vývoj lezeckého turismu

Zmínky o lezení po skalách můžeme vysledovat až do dob starého Říma a Egypta. Tehdy se však lezení využívalo zejména pro vojenské účely, zmínky o lezení ve skalách se totiž dochovaly zejména v popisech vojenských výprav.

Armáda makedonského krále Alexandra Velikého již dokonce měla speciálně vycvičené vojáky s horolezeckou odborností. Další historicky doložené činnosti horských vůdců a horolezeckých instruktorů poté nacházíme v Hannibalových oddílech, čínských dobytelských výpravách, u Napoleona a v I. i II. světové válce.

Lezení na skalách a skalkách (myšleno mimo velehorský terén) za účelem zábavy nebo sportovního výkonu se poprvé objevuje od poloviny 19. století. Zpočátku bylo spojováno s vysokohorskou turistikou, kde sloužilo pro průpravu a trénink. Na skalách se nacvičovala převážně manipulace s horolezeckým materiálem a částečně také technika.

Vývoj lezení v Čechách se odvíjel od rozmachu lezení v celé Evropě. První horolezecký spolek u nás vznikl v roce 1897, nesl název Český odbor Slovinského planinného družstva v Lublani a měl sto členů (Dieška, Širl 1989). Lezení se dále šířilo zejména v pískovcových oblastech v Čechách, o čemž svědčí založení Lezeckého kroužku Prachov v roce 1907. Dlouhou dobu však bylo lezení na pískovcových skalách pouze cvičením pro horolezecké výstupy, které čeští horolezci podnikali převážně v Alpách. V období tzv. První republiky se však již výrazněji začala projevovat touha lézt pro radost z pohybu, nebo za účelem sportovního výkonu a lezení se začalo více šířit. Zdolávané věže a skály byly stále

obtížnější a úroveň sportovců rychle rostla. Vrcholný rozvoj lezení se projevil zejména v 60. a 70. letech 20. stol. (Procházka 2007).

V současnosti je lezení sportem stále populárnějším nejenom u nás, ale po celém světě. Zejména z hlediska lezení jako součásti dobrodružné turistiky jej můžeme považovat za do budoucna rostoucí segment turistického ruchu (Kovařík 2006).

2.7 Zkoumaná oblast – Labské pískovce

Mapka Labského údolí (Ulmonová, 2005)

Oblast Labských pískovců, jinak také nazývaných Českosaské Švýcarsko, se nachází na severu Ústeckého kraje a přiléhá ke státní hranici s Německem, většina jeho území je zahrnuta do CHKO Labské pískovce, která byla založena dne 17. června 1972 a rozkládala se na celkové ploše 324 km². CHKO zahrnuje další maloplošná, zvláště chráněná území, a to 10 přírodních rezervací a 5 přírodních památek. Dne 1. ledna 2000 byla z oblasti vyčleněna její nejzachovalejší, severní část a byla vyhlášena Národním parkem České Švýcarsko, tím se plocha CHKO zmenšila na 245 km². Oblast je tvořena převážně křídovými druhohorními sedimenty. Následným působením sopečné činnosti se až 1 km mocná pískovcová deska narušila soustavou zlomů. Další milióny let na krajinu působila celá řada erozivních sil a

v jejich důsledku vznikla v údolí rozmanitá spleť kaňonů a soutěsek, obklopených věžemi a masivy místy tvořícími skalní města. Dominantou údolí je samozřejmě řeka Labe, která je důležitou přepravní tepnou zejména pro nákladní dopravu. Mezi její nejvýznamnější přítoky patří říčky Kamenice a Křinice. Údolí je domovem velkého množství zvířectva i rostlinstva, které zde žije na relativně malém prostoru ve velkých počtech a ve výrazné druhové rozmanitosti. Obyvateli tohoto území jsou velmi vzácné druhy zvířat i rostlin, do místních lesů se například opět vrací rys ostrovid, sídlí zde čápi černí a ve skalách hnízdí další druhy ptáků, zejména sov (z důvodu hnízdění jsou v určitých obdobích některé oblasti skal pro návštěvníky uzavřené), najdeme zde i několik druhů endemických (CHKO Labské pískovce – charakteristika oblasti [online], Národní park České Švýcarsko a blízká chráněná území [online]).

Historie osidlování Českosaského Švýcarska sahá až do období před 8000 lety, z této doby máme první důkazy o přítomnosti člověka v této oblasti. Nejprve byla navštěvována velmi sporadicky, zejména za účelem lovu, v období stěhování národů však již dochází k prvnímu usazování obyvatel. Ve 13. stol. zde němečtí osídlenci zakládají první lesní lánové vsi. Základní obživu obyvatel zde odjakživa tvořilo zejména zemědělství, dřevorubectví, při tocích řek i rybolov a vorařství. Vzhledem k nízké lidnatosti a značné nedostupnosti je centrální území CHKO zasaženo průmyslovým rozvojem jen velmi málo, a to převážně pouze v několika městech při okraji CHKO.

Doprava je soustředěna nejvíce v kaňonu Labe, funguje zde intenzivní říční doprava, v roce 1851 byla na levém břehu otevřena dráha z Prahy přes Děčín do Drážďan, na pravém břehu byla dobudována silnice mezi Děčínem a Schmilkou až v roce 1942.

Českosaské Švýcarsko je významnou evropskou turistickou oblastí. Tradice turismu zde sahá až ke konci 18. století, kdy toto místo „objevili“ pro širší veřejnost krajináři z drážďanské umělecké akademie. Od té doby je oblast cílevědomě upravována pro snadnější přístup turistického ruchu, který dodnes představuje významný ekonomický přínos regionu. Nejstarší organizací zabývající se zpřístupňováním oblasti veřejnosti byl Horský spolek pro České Švýcarsko, který byl založen již v roce 1878 v Děčíně. Zpřístupňování se uskutečňovalo prostřednictvím budování stezek, vyhlídek, restauračních zařízení apod. S tak hluboko sahající historií cestovního ruchu můžeme jistě řadit Českosaské Švýcarsko mezi kolébky středoevropské turistiky (CHKO Labské pískovce – charakteristika oblasti [online], Národní park České Švýcarsko a blízká chráněná území [online]).

2.7.1 Labské údolí z lezeckého hlediska

Labské údolí je v současnosti jednou z nejpobulárnějších lezeckých oblastí u nás, je v něm kolem 4 000 lezeckých cest a neustále vznikají nové. Nabízí lezení všech možných typů a charakteristik, od tradičních po sportovní cesty, kolmé, převislé i ukloněné profily, a to vše na velice tvrdém, kvalitním pískovci. Také nabízí atraktivní lezecké prostředí - krásné výhledy z vrcholů věží i z lezeckých stěn na meandrující řeku v údolí.

Labské údolí je rozděleno řekou na levý a pravý břeh a na každém z nich je trochu jiný charakter lezení. Pravý břeh je typický spíše klasickými cestami zajištěnými kruhy na vysokých údolních stěnách, které se tyčí až do výšky 80 metrů. Levý břeh vyniká spíše sportovnějším typem lezeckých cest, v mnohých případech zajištěných kruhy i borháký, a v současnosti se stává centrem lezeckého dění v oblasti. Na levém břehu je celkem 52 věží, nejvyšší a nejlezenější se nacházejí v blízkosti obce Dolní Žleb (Ulmonová 2005, Černý a kol. 2001).

Lezení v Labském údolí se řídí podle pravidel sportovního lezení na pískovcových skalách v Čechách. Celá oblast se nachází v CHKO Labské pískovce, a je proto nutno dodržovat pravidla pobytu v CHKO.

2.8 Charakteristika zkoumaných obcí

Pro lepší zhodnocení místní situace je zapotřebí ujasnit si základní fakta o dvou obcích, kterých se má práce týká primárně. Jedná se o obce Dolní Žleb a Labská Stráň.

2.8.1 Charakteristika obce Labská Stráň

Vesnice se nachází v okrese Děčín a spadá pod Ústecký kraj. Trvale zde žije zhruba 200 obyvatel. Silnice III. třídy, která do obce vede, je zde ukončena otočnou, což vylučuje ekonomický přínos např. od cestujících, kteří by se zde jen zastavili v průběhu své cesty za jiným primárním cílem. Labská Stráň leží na území CHKO Labské pískovce a na svých internetových stránkách se prezentuje jako „vesnice s větším rekreačním vyžitím“. To je prezentováno zejména dominantním hotelem Belveder a dále pensionem RIMI. Obec nemá vlastní poštu ani policii, škola je zde pouze do prvního stupně. Místní občané i návštěvníci mohou využít dvou obchodů s potravinami, jedné hospody a restaurace v již zmiňovaném hotelu Belveder (Města, obce a vesnice v ČR – Labská Stráň [online], Labská Stráň [online]).

2.8.2 Charakteristika obce Dolní Žleb

Úplný název obce je Městská část Děčín XIV – Dolní Žleb, nachází se na levém břehu dolního toku řeky Labe a spadá taktéž pod Ústecký kraj. Vesnice leží v blízkosti hranic se SRN, je nejseverněji položenou obcí ČR na levém břehu Labe a v současnosti má zhruba 170 stálých obyvatel. Její území spadá pod CHKO Labské pískovce. Vesnice je velmi špatně dostupná – místní obyvatelé i návštěvníci se mohou spolehnout buď na železnici, nebo na malou úzkou silničku, která je primárně určena jako cyklostezka. Byla vybudována teprve nedávno a je hojně využívána jak cyklisty, tak inline bruslaři. Stezka vede do německého města Bad Schandau, měří zhruba 10 km a je součástí cyklistické trasy Hamburk – Vídeň. Tato cesta je ale situována ani ne metr nad úroveň běžné hladiny řeky, hned vedle jejího koryta. To má za následek její časté zaplavování, tudíž je mnohdy neprůjezdná a v neposlední řadě voda způsobuje značné snížení kvality asfaltu. Dalším problémem spojeným s navštěvováním oblasti cyklisty a zejména bruslaři je absence parkoviště v obci, na kterém by mohli turisté zanechat své automobily po dobu výletu. Mnoho turistů tedy volí jako nejsnazší dopravu do Dolního Žlebu vlak. V případě velké vody je vyloučeno použití i poslední možnosti dopravy do vesnice, kterou je místní přívoz přes řeku. Ten funguje pouze za příhodných podmínek pro převoz aut i osob. Prám ovšem nejezdí nejen za velké vody, ale ani pokud je hladina řeky naopak příliš nízká, a proto se na tuto možnost dopravy prakticky nelze spoléhat, mnohdy totiž nefunguje i několik měsíců v roce. Ve vsi je jeden obchod s potravinami a tři restaurace, z toho jedna funguje i jako pension, a je tedy možné se zde ubytovat. Mnoho z místních budov je využíváno pro rekreaci jako chaty občany, kteří zde nemají trvalé bydliště (Beran 2006, Občanské sdružení Dolní Žleb [online]).

Obě obce tedy můžeme charakterizovat jako velmi malé – jak rozlohou, tak počtem obyvatel. Dalším společným znakem je špatná dopravní dostupnost a lokalizace na strmém členitém terénu.

3 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE

3.1 Cíle práce

Cílem práce je zmapování ekonomického přínosu lezeckého turismu v oblasti Labských pískovců.

3.2 Úkoly práce

- 1) Vytipování respondentů vhodných pro dotazování.
- 2) Příprava a následná konzultace pokládaných otázek.
- 3) Vlastní realizace rozhovorů ve zkoumané oblasti.
- 4) Vyhodnocení získaných údajů.

4. METODOLOGIE PRÁCE

4.1 Charakteristika respondentů

Oslovila jsem celkem 12 předem vytipovaných subjektů, ovšem pouze s 8 z nich byl nakonec rozhovor zrealizován. Některé osoby mě odmítly z důvodu neochoty se výzkumu zúčastnit, některé se nepovažovaly za vhodný objekt, který by měl být do výzkumu zahrnut. Snažila jsem se oslovit co nejrozličnější osoby, které mají větší či menší vliv na oblast Labských pískovců. Bohužel se mi nepodařilo uskutečnit rozhovor s představiteli ani jednoho z obecních úřadů (Magistrát města Děčín, Obecní úřad Labská Stráň), v obou případech z důvodu nezájmu spolupracovat, dalším aspektem bylo, že obce se v problematice lezení takřka vůbec neangažují, tudíž nemají prakticky žádné informace k tomuto tématu.

Nakonec jsem tedy zrealizovala rozhovory s představiteli těchto subjektů:

Pension Picollo – Nachází se ve vesnici Dolní Žleb, ve které se převážně soustřeďují lezci lezoucí na levém břehu. Pension poskytuje ubytování a provozuje pizzerii. Je situován nejbližší k cyklostezce, která vede přímo u břehu Labe. Otevřeno je zde celoročně.

Hospoda Hubertus – Leží v Dolním Žlebu v blízkosti vlakového nádraží. I v sezóně se stává, že je hospoda zavřená a až při příchodu zákazníků se podle potřeby otevře. Hospoda má jen omezenou nabídku jídel, chodí sem často místní lidé. Je umístěna ve velmi starém domě hned v blízkosti železnice. V zimě se provoz nevyplácí, hospoda se proto na zimní měsíce zavírá.

Restaurace U Kosti – Nachází se na okraji Dolního Žlebu a je mezi lezci nejoblíbenější a nejčastěji navštěvována. Majitel se s mnohými lezci, kteří sem jezdí pravidelně, zná osobně. Restaurace má relativně bohatou nabídku jídel i pití, nabízí vnitřní i venkovní posezení a má vybudovanou venkovní terasu, na které lezci občas přespávají. Je otevřeno celoročně, ale otevírací doba v zimě je trochu zkrácena.

Hotel Belveder – Leží na pravém břehu Labe ve vesnici nesoucí název Labská Stráň. Hotel je umístěn na nádherném místě v bezprostřední blízkosti skalní vyhlídky Belveder, která je nejstarší vyhlídkou Českého Švýcarska. Je postaven na 130 metrů vysoké skále přímo nad údolím Labe. Hotel samozřejmě poskytuje ubytování a provozuje restauraci s velkým sálem. Je otevřen celoročně.

CHKO Labské pískovce – Rozhovor jsem prováděla s představitel správy CHKO, který zároveň zprostředkovává komunikaci mezi CHKO a lezci a pravidelně s nimi jedná.

Hlavním úkolem Správy CHKO Labské pískovce je dohled nad výkonem státní správy v ochraně přírody na území CHKO.

Oblastní vrcholová komise Labské pískovce a správce oblasti levého břehu Labských pískovců – Rozhovor jsem realizovala s předsedou Vrcholové komise a správcem jmenované oblasti v jedné osobě. Předseda Oblastní vrcholové komise má na starosti dohled na údržbu skalních terénů včetně výměny nevyhovujícího jištění. Dbá na dodržování pravidel sportovního lezení. Spolupracuje s orgány ochrany přírody s cílem zajistit umožnění horolezecké činnosti v chráněných krajinných oblastech a národních parcích. Funkce správce oblasti spadá pod Oblastní vrcholovou komisi a zahrnuje zejména vedení evidence cest, kontrolu jejich stavu, údržbu jištění, povolování prvovýstupů lezcům a zajišťování přístupnosti skal.

Občanské sdružení Dolní Žleb – Rozhovor byl proveden s předsedou tohoto sdružení. Občanské sdružení (dále OS) bylo založeno v roce 2001. Hlavním důvodem založení bylo ignorování požadavků místních obyvatel městským úřadem v Děčíně, jehož je Dolní Žleb součástí. Jde o dobrovolné sdružení občanů trvale bydlících v městské části Děčín XIV Dolní Žleb, majitelů rekreačních objektů, vlastníků pozemků v Dolním Žlebu a osob, které k Dolnímu Žlebu a jeho okolí mají vztah. Mezi hlavní cíle sdružení patří rozvoj obce, zkvalitnění životního prostředí, zřízení ploch pro táboření mimo obytné části obce se základním hygienickým zázemím, podpora rozvoje cestovního ruchu a rozšiřování příhraničních kontaktů.

4.2 Metodika výzkumu

Potřebné informace jsem získávala od respondentů pomocí osobního dotazování. Následně jsem mezi sebou porovnávala odpovědi všech respondentů, kterým byla konkrétní otázka položena. Podle Simové (2005, s. 65) je podstatou dotazování „pokládání otázek dotazovaným (respondentům), které se uskutečňuje pomocí nástrojů (dotazníků nebo záznamových archů) a vhodně zvoleného kontaktu s nositelem informací – dotazovaným. Dotazování může probíhat přímou nebo nepřímou komunikací s respondentem“.

Ferjenčík (2000) rozděluje rozhovory využívané ke sběru dat na strukturované, nestrukturované a semistrukturované:

Strukturované rozhovory

Jsou založeny na předem vytvořených dotaznících, které tazatel vyplňuje přímo v průběhu rozhovoru nebo po jeho ukončení. Formulace i pořadí pokládaných otázek přesně odpovídá dotazníku. Tato forma rozhovoru je často využívána zejména kvůli dobré srovnatelnosti a jednoduššímu vyhodnocení získaných informací. Standardizovaný rozhovor předpokládá dostatek předem zjištěných informací a tím pádem vhodně vytvořený dotazník, jinak hrozí, že problém nebude zkoumán ve všech významných souvislostech.

Nestrukturované rozhovory

Tazatel v tomto případě pokládá otázky respondentovi volně, nepostupuje podle předem vytvořeného schématu otázek. Snaží se tak získat od dotazované osoby informace, které si předem určí. Odpovědi bývají velmi rozdílné, výsledky jsou tudíž obtížně zpracovatelné a srovnatelné, ale například při výzkumu motivací lidí se tomuto typu rozhovoru prakticky nelze vyhnout. Na druhé straně je zde výhoda v podobě minimalizace chyb z důvodů respondentova nepochopení otázky, můžeme lépe navázat kontakt s dotazovanou osobou a můžeme využít doplňujících otázek v případě nutnosti objasnit některé nejasné odpovědi.

Semistrukturované rozhovory

V tomto případě se kombinují oba předešlé typy rozhovoru. Tazatel tedy postupuje podle předem vytvořeného dotazníku, v případě potřeby se ale může respondenta zeptat na doplňující otázky, volné. Můžeme tedy kombinovat výhody obou zmíněných metod.

Pro získání potřebných dat jsem zvolila metodu semistrukturovaného rozhovoru, tudíž jsem si předem připravila otázky, které budu jednotlivým respondentům pokládat, ale v případě potřeby jsem se ptala na různé doplňující otázky, které mi jejich odpověď ujasnily nebo prohloubily.

Pro vytvoření otázek bylo nejprve třeba sehnat potřebné informace o zkoumané oblasti z internetu, médií i pomocí osobní zkušenosti. Pokládané otázky byly formulovány tak, abych se dozvěděla co nejvíce o oblastech, které byly vytipovány jako stěžejní z hlediska zkoumání problematiky ekonomického přínosu lezeckého turismu v Labských pískovcích.

Poté, co byly otázky vytvořeny, zkonzultovala jsem jejich správnost s vedoucím své bakalářské práce. Následovalo vytipování subjektů, které zkoumanou problematiku nejvíce ovlivňují nebo na základě jejichž výpovědí můžeme současnou situaci nejlépe zmapovat. Zaměřila jsem se tudíž na provozovatele zařízení, u kterých se předpokládá, že by mohli z návštěvnosti Labských pískovců lezci těžit, a na představitele veřejné správy, kteří mohou mít na rozvoj této sféry vliv. Poté, co byly subjekty vybrány, následovalo jejich oslovení a požádání o spolupráci. Po přislíbení spolupráce bylo zapotřebí zkoumanou oblast navštívit, rozhovory na místě zrealizovat a zaznamenat je na diktafon. Získané rozhovory se následně přepisovaly do textové podoby pro snazší zpracování výsledků. Následně jsem vyhodnotila získaná data, na základě kterých byly interpretovány výsledky výzkumu a byla vypracována závěrečná diskuse k tématu.

Pokládání otázek se dají rozdělit do dvou částí. Úvodních 8 otázek je pro všechny dotazované stejných, což umožňuje větší transparentnost odpovědí a následnou možnost srovnání. V praxi se ale ukázalo, že některým osobám tyto otázky nemá smysl pokládat (např. ptát se představitele státní správy, jestli mu lezení v oblasti přináší nějaký zisk), a proto nakonec stejné otázky v úvodu nebyly položeny 100 % dotazovaných. Druhá část otázek již byla uzpůsobena jednotlivým skupinám dotazovaných (např. provozovatelům restaurací, představiteli CHKO). Kompletní seznam otázek položených jednotlivým respondentům uvádím v příloze.

5 VÝSLEDKOVÁ ČÁST

Zde jsou uvedeny odpovědi na jednotlivé otázky, které byly respondentům položeny.

Otázka č. 1: Myslíte si, že přítomnost lezců v oblasti Labských pískovců (dále LP) přináší nějaký ekonomický přínos? A komu?

Dotazovaní ve 100 % případů odpověděli, že ekonomický přínos přítomnosti lezců pro oblast existuje. Všichni dotazovaní se také shodli v tom, že tento ekonomický přínos představuje útrata lezců v restauracích a hospodách, a to jen v několika málo zařízeních v bezprostřední blízkosti skal, v obcích Dolní Žleb a Labská Stráň. Jedenkrát byl také uveden malý krámk s potravinami v obci Dolní Žleb.

Otázka č. 2: Jaký je pro vás konkrétně ekonomický přínos přítomnosti lezců v Labských pískovcích? Setkáváte se s nějakými negativními jevy z toho vyplývajícími? Jakými?

Tuto otázku mělo smysl pokládat pouze majitelům a provozovatelům restauračních zařízení, kterým přináší přítomnost lezců jistý zisk, ovšem k problematice negativních jevů se vyjádřil i předseda OS Dolní Žleb. Všichni provozovatelé restaurací uváděli jako přínos útratu lezců ve svých zařízeních plynoucí z konzumace jídla a pití, v pensionech potom poplatky za přenocování. V hotelu Belveder jako další příjem uvádějí pronájem přednáškového sálu, který si někdy lezci pronajímají pro pořádání srazů a přednášek, převážně se ale jedná o německé návštěvníky.

Z představitelů restauračních zařízení ani jeden neuvedl jakékoli negativní jevy, které by přítomnost lezců v oblasti přinášela. Naopak předseda OS Dolní Žleb uvedl celou řadu problémů, se kterými se v obci setkávají. Patří mezi ně zejména nevhodné volné kempování uprostřed vesnice u kostela, někdy i na hřbitově, a následná ranní hygiena lezců, problémy s volně pobíhajícími psy a hluk v nočních hodinách.

Otázka č. 3: Jakým způsobem přizpůsobujete svou činnost faktu, že oblast LP je hojně navštěvována lezci?

Na tuto otázku odpověděli dva ze čtyř provozovatelů restaurací, že svůj provoz kvůli lezcům nijak neupravují. Restaurace U Kosti si specifikum lezců jakožto zákazníků uvědomuje a snaží se jim přizpůsobit otvírací dobu a jídelní lístek. Nejvíce se snaží vyhovět lezcům v hotelu Belveder – na svých internetových stránkách hotel upozorňuje na vhodnost okolního prostředí k provozování sportů, zejména lezení. Zaměstnankyně hotelu dokonce

uvedla, že někdy si návštěvníci najmou průvodce do skal, se kterým potom lezou, hotel ale takové služby sám nenabízí a ani o zavedení takové služby do budoucna neuvažuje.

Otázka č. 4: Plánujete v budoucnosti ve své činnosti změny s ohledem na přítomnost lezců v oblasti LP?

Ani jeden z oslovených subjektů v budoucnu změnu v poskytovaných službách nechystá. Předseda OS Dolní Žleb uvedl, že sdružení má v budoucnu jiné cíle než rozvoj lezení v oblasti. Hodlají se zaměřit zejména na údržbu a obnovu infrastruktury obce.

Otázka č. 5: Investujete nějak do oblasti své činnosti s ohledem na přítomnost lezců v oblasti LP?

Dva ze čtyř provozovatelů restaurací nijak neinvestují, další dva jisté investice uvedli. Hotel Belveder v nedávné minulosti zrekonstruoval hotelové pokoje, což můžeme považovat za globální zlepšení poskytovaných služeb. Restaurace U Kosti vybudovala venkovní terasu.

Otázka č. 6: Přináší vám prokazatelně navštěvování LP lezci nějaký zisk? Jaký? (uved'te v procentech nebo korunách vzhledem k celkovému zisku...)

Pokládat tuto otázku představiteli správy CHKO, předsedovi občanského sdružení a předsedovi Vrcholové komise nemělo smysl, protože se jedná o neziskové organizace. Provozovatelé restauračních zařízení potom odpověděli ve všech případech kladně, lezci jim přináší zisk v podobě útraty za jídlo a pití, v případě hotelů potom i za přenocování.

Otázka č. 7: Monitorujete nějakým způsobem systematicky dopady návštěvnosti LP lezci?

Na tuto otázku odpověděli negativně provozovatelé restauračních zařízení, dopady způsobenými přítomností lezců se nezabývá ani správa CHKO Labské pískovce ani Vrcholová komise. Alespoň nějakým způsobem monitorují chování lezců v obci Dolní Žleb představitelé OS Dolní Žleb. Pravidelně kontrolují chování bivakujících lezců v obci, ale záznamy o svých kontrolách nevedou žádné. Po víkendech vždy pořádají úklid odpadků a psích exkrementů ve vsi dobrovolníky.

Otázka č. 8: Dostáváte se do přímého kontaktu s lezci (jejich zástupci)? Jak často?

V přímém kontaktu s lezci jsou samozřejmě představitelé restaurací, hospod a hotelů, protože se s nimi setkávají při jejich návštěvách svých zařízení. Kladně odpověděli i představitelé správy CHKO, OS Dolní Žleb a Vrcholové komise.

Další otázky již byly pokládány specificky pro různé skupiny dotazovaných.

Otázky pro restaurační zařízení a hotely:

Otázka č. 9: Jakou máte v hospodě/pensionu cca denní návštěvnost? A jaký je rozdíl v návštěvnosti v létě a v zimě (mimo lezeckou sezónu a v lezecké sezóně)?

Odpovědi na tuto otázku se výrazně liší v souvislosti s velikostí a typem zařízení. Co se týče letní návštěvnosti, hotel Belveder uvedl kolem 300 lidí za den, kteří si dají v restauraci jídlo. Pension Picollo odhaduje návštěvnost na 200 lidí za den, hospoda Hubertus 20 osob, restaurace U Kosti 50 návštěvníků za den. V odpovědi na zimní návštěvnost se provozovatelé shodli – je zanedbatelná, hospoda Hubertus dokonce na zimu zavírá úplně.

Otázka č. 10: Kolik procent návštěvníků z denní návštěvnosti odhadem tvoří lezci?

Odpovědi se opět lišily u různých zařízení, tentokrát ale záleželo zejména na charakteru zařízení. Nejvyšší procento, 90 %, uvedla restaurace U Kosti, která je mezi lezci velmi známá a oblíbená a zastaví se tu takřka každý po lezení na levém břehu Labe. V těsném závěsu je hospoda Hubertus, která uvedla 80 %. Představitelé pensionu Picollo a hotelu Belveder uvedli shodně 10 %.

Otázka č. 11: Jsou pro Vás lezci důležitou skupinou zákazníků?

Na tuto otázku odpověděly všechny restaurace kladně, pouze pension Picollo uvedl, že nejsou.

Otázka č. 12: Jaká je průměrná útrata lezce za jednu návštěvu hospody/1 den strávený v pensionu?

Menší restaurace (U Kosti a Hubertus) uvádějí nižší sumy (160,- Kč, respektive 100,- Kč) utracené za jednu návštěvu, restaurace spojené s ubytováním potom shodně 200,- Kč za osobu. Do těchto částek ovšem nezahrnují náklady na ubytování, které činí kolem 500,- až 600,- Kč. V pensionu Picollo však lezce prakticky neubytovávají, v hotelu Belveder někdy ano, jde ale především o lezce německé.

Otázka č. 13: Poskytujete kromě provozování restaurace ještě nějaké jiné služby?

Na tuto otázku respondenti shodně odpověděli, že kromě poskytování ubytování v pensionu Picollo a hotelu Belveder neposkytují návštěvníkům žádné jiné služby.

Otázka č. 14: Jaké je zhruba trvání návštěvnické sezóny?

Nejčastěji udávanou dobou trvání sezóny bylo 7 měsíců.

Otázka č. 15: Chtěli byste se k této problematice ještě nějak vyjádřit, něco zmínit?

Zástupkyně hotelu Belveder zmínila nedostatečnou podporu ze strany obce – prakticky nijak hotel nepodporují ani nepropagují. Byla by ráda, kdyby se přístup obce do budoucna změnil.

Otázky pro zástupce správy CHKO Labské pískovce:

Otázka č. 16: Podporujete nějakým způsobem rozvoj lezeckého turismu v oblasti Labských pískovců?

Činnost CHKO je dána zákonem a ten neurčuje podporování jakéhokoli sportu – CHKO tedy lezení nepodporuje, avšak ne proto, že by ho podporovat nechtěla, ale protože to není v její kompetenci.

Otázka č. 17: Jak se stavíte k případnému rozvoji lezení v oblasti Labských pískovců a s tím zvýšené návštěvnosti oblasti?

Zástupce CHKO se domnívá, že k žádnému velkému rozvoji lezení v oblasti Labských pískovců v blízké budoucnosti nedojde, a proto se správa touto problematikou nikdy nezabývala. Jako jediný zásah ze strany CHKO při případném rozvoji lezení bylo uvedeno omezení lezení v určitém období a na určených územích z důvodu hnízdění vzácného ptactva. To je realizováno již nyní a lezci omezení tolerují a respektují.

Otázka č. 18: Jaké pozorujete negativní vlivy způsobené přítomností lezců ve skalách?

Na svých pravidelných obchůzkách svěřeným územím pozorují pracovníci CHKO následky lezení, mezi které patří odřená skály nebo eroze pod skalou způsobená sešlapáváním terénu lezci. Vzhledem k celému území CHKO jsou ale tyto vlivy ve srovnání např. s hospodářskou činností nebo těžbou dřeva v lesích zcela zanedbatelné a nevýznamné.

Otázka č. 19: Spolupracujete v současné době nějakým způsobem s lezci?

Správa CHKO se schází s předsedou Vrcholové komise pravidelně a dále v případě potřeby řešit nějaký aktuální problém. Spolupráce funguje dobře a bez problémů.

Otázka č. 20: Máte nějaké negativní zkušenosti se spoluprací s lezci z minulosti?

Zástupce správy CHKO uvedl, že žádné negativní zkušenosti ze spolupráce s lezci z minulosti nemá.

Otázka č. 21: Myslíte si, že je do budoucna možná nějaká vaše spolupráce s lezci? Jaká?

Konkrétní spolupráce se v nejbližší budoucnosti zatím nechystá, jistě je ale pozitivní zjištění, že v případě potřeby je CHKO ochotna do budoucna spolupráci mezi ní a lezci realizovat.

Otázka č. 22: Chtěli byste se k této problematice ještě nějak vyjádřit, něco zmínit?

Zástupce CHKO necítil potřebu k tématice cokoli dodávat.

Otázky pro předsedu Oblastní vrcholové komise Labských pískovců a správce lezecké oblasti Labské pískovce – levý břeh v jedné osobě:

Otázka č. 23: Jaká je přesně náplň vaší práce?

Správce oblasti má na starosti vedení evidence nově vzniklých cest, údržbu skal, výměnu jištění a dohled nad dodržováním pravidel, která určí vrcholová komise – ta má pravidelné srazy, kterých se správce samozřejmě také účastní. Jedná s CHKO Labské pískovce, s lezci, prvovýstupci, se saskými lezci (prvovýstupci), s Českým horolezeckým svazem (dále ČHS). Také má na starosti dohled nad různými nárazovými akcemi, v současnosti je to například prováděná sanace, zaručuje informovanost českých i saských lezců (např. o uzavření určitých oblastí apod.).

Otázka č. 24: Kdo vás v činnosti podporuje?

Nikdo kromě Českého horolezeckého svazu a HUDY Sportu Vrcholovou komisí výrazně nepodporuje.

Otázka č. 25: Spolupracujete nějakým způsobem s ČHS?

Spolupráce s ČHS je úzká, protože funkce předsedy Vrcholové komise pod ČHS přímo spadá.

Otázka č. 26: Jaký je způsob financování oblasti Labských pískovců (osazování cest, jejich revize...)?

Lezecká oblast Labské pískovce je velmi závislá na sponzorských darech i materiální pomoci, kterou jí poskytuje firma HUDY Sport, reprezentovaná Jindřichem Hudečkem. Ten je s oblastí úzce spojený a patří mezi významné lezce, kteří zde působili - v minulosti vytvořil několik hodnotných prvovýstupů. Proto má osobní zájem na tom, aby oblast nebyla zanedbávána a prosperovala. Letos dal například na údržbu skal dar 30 000,- Kč, který byl použit na vytvoření zábran proti sesuvu půdy.

Otázka č. 27: Poskytuje ČHS nějaké finanční prostředky ať už konkrétně na vaši činnost, nebo pro oblast Labských pískovců?

ČHS je sám ve finanční krizi, proto si nemůže dovolit oblasti výrazně finančně podporovat. Situace se však pomalu lepší a svaz nyní poskytuje oblasti alespoň materiální podporu. Jde tedy zejména o vrtačky, borháky, kruhy, lepidla a jiné pomůcky potřebné k vytváření nových a přejišťování již existujících cest.

Otázka č. 28: Jste za svou práci nějak finančně ohodnoceni?

Funkce předsedy vrcholové komise ani správce oblasti nejsou nijak finančně ohodnoceny.

Otázka č. 29: Jaká je vaše vize do budoucna ohledně Labského údolí? Kam chcete oblast vést? Jste pro otevření oblasti i pro širší lezeckou obec např. prostřednictvím vytváření lehčích cest, nebo byste spíš rád udržoval tradiční ráz oblasti?

Předseda vrcholové komise uvedl, že nemůže prvovýstupcům určovat, jaké mají vytvářet cesty – jestli lehké, nebo těžké. Jeho funkcí je zejména dohlížet na dodržování pravidel jak lezeckých, tak z hlediska CHKO. Nemůže tedy oblast vyloženě někam směřovat a nařizovat, jaké cesty budou vznikat. Dalším faktem je, že oblast pro vytváření lehkých cest není příliš vhodná – vzhledem k výšce zdejších masivů a struktuře terénu zde vznikají cesty většinou od obtížnostního stupně VII výš. Oblast také čelí značné konkurenci okolních oblastí, jako je Tisá nebo Ostrov. Zde je dostatečné zázemí v podobě kempů, restaurací, možnosti koupání, do skal není daleko od auta a prostředí pod skalami je vhodné i pro děti. Navíc je zde mnohem větší výběr lehkých cest, a proto není snadné v takové konkurenci obstát.

Správce oblasti a zároveň předseda Vrcholové komise ale relativně nízkou návštěvnost vidí částečně jako výhodu – nemusí řešit tolik problémů, které větší návštěvnost přináší. Proti rozvoji lezení v oblasti ale zásadně není, věcem se nechává přirozený průběh a situace se tak zastavila na „mrtvém bodě“, který dostatečně vyhovuje místním i lezcům.

Otázka č. 30: Plánujete nějakým způsobem ovlivnit rozvoj oblasti, např. vybudovat kemp zejména pro lezce apod.?

Jisté snahy o vybudování kempu zde jsou, ale nijak zásadní. Mezi omezující faktory patří zejména finance, dále absence kanalizace, náročné normy EU, které musí stavitel kempu dodržet, pravidla CHKO, kterých by se musel stavitel držet také a v neposlední řadě i to, že lezení je sezónní záležitostí a návratnost investice by tedy nebyla zaručená. Lezci, kteří sem přijdou, spí často v autech nebo zde mají chaty, často ani nepřespí a po lezení odjíždějí opět domů. Vrcholová komise nechce tuto situaci nijak uměle udržovat, ale v současnosti vidí vybudování kempu jako nereálné. Labské údolí je totiž hodně specifickou oblastí a v konkurenci jiných oblastí trpí absencí stravovacích zařízení, špatným přístupem ke skalám a nedostatečnou nabídkou ubytování. Přestože určité tendence k vybudování kempu zde již byly, vždy z realizace sešlo z důvodu nedostatku peněz.

Otázka č. 31: Chtěli byste se k této problematice ještě nějak vyjádřit, něco zmínit?

Předseda Vrcholové komise a zároveň správce oblasti levého břehu Labských pískovců necítil potřebu k tématice cokoli dodávat.

Otázky pro předsedu OS Dolní Žleb:

Otázka č. 32: Co je zejména předmětem vaší činnosti?

Hlavní cíle jsou definované stanovami OS a jsou to především komunální záležitosti (vodovody, kanalizace, stav vnitřních komunikací, veřejné osvětlení, dále společenská činnost a sportovní aktivity včetně dětských odpolední). Jedním z bodů je i řešení táboření ve vsi.

Otázka č. 33: Kdo jsou členové vašeho občanského sdružení?

Členem se může stát kdokoli, komu není Dolní Žleb a život zde lhostejný a kdo splňuje podmínky definované stanovami OS. V současné době má sdružení 74 členů, jde zejména o místní občany a chalupáře.

Otázka č. 34: Přináší vám osobně působení v OS Dolní Žleb nějaký ekonomický přínos?

Ani předseda ani žádná další funkce v OS není nijak finančně ohodnocena. Vše je založeno na dobrovolnosti, naopak máme se sdružením spíše výdaje.

Otázka č. 35: Zaznamenala vaše společnost již nějaké výsledky práce? Jsou ekonomicky měřitelné?

Výsledky práce ekonomicky měřitelné nejsou, jedná se o neziskovou organizaci, a proto zisk není jejím cílem. Mezi výsledky práce patří mimo jiné organizace každoročních úklidů břehu Labe v okolí vesnice po jarních táních, úklid komunikací ve vsi, čištění okolí hřbitova, instalace mobilního WC u přívozu a jeho pravidelná údržba, opravení kostelních hodin a mezi velké úspěchy řadí předseda sdružení instalaci lavic a stolu u hřbitova jako odpočinkového místa.

Otázka č. 36: Jste pro to, aby se podporoval rozvoj lezení v oblasti Labských pískovců, např. prostřednictvím vybudování kempu nebo budováním jednodušších lezeckých cest v oblasti, a tím se oblast zpřístupnila širší veřejnosti? Bral jste při odpovídání na tuto otázku v potaz možný ekonomický přínos plynoucí z těchto opatření?

Předseda občanského sdružení uvedl, že nejsou proti žádné systematické aktivitě, která by měla vliv jak na zvýšení návštěvnosti oblasti lezci, tak na zlepšení životního prostředí v obci. Jinými slovy by velmi uvítali vybudování kempu. Vytváření lezeckých cest menší obtížnosti vidí předseda sdružení jako přínosné. Dále uvádí velmi zajímavé možnosti rozvoje místního lezení. Na menších věžích v podskalí nedaleko obce by si dokázal představit vybudování jakýchsi malých tréninkových center pro začátečníky, další myšlenkou je vybudování několika zajištěných cest, tzv. „via ferrat“ v okolí Zámeckých zahrad nebo Velké bašty. Jeden z členů sdružení vypracoval i architektonickou studii visuté lávky, která by spojovala oba břehy Labe.

Otázka č. 37: Pokud by k takovému rozvoji došlo, byli byste schopni a ochotni uzpůsobit svou činnost tomuto faktu (např. věnovat se více lezecké, potažmo turistické problematice)?

Sdružení nebylo založeno proto, aby se takovouto problematikou zabývalo. Jednalo by se o jinou aktivitu, kterou by se muselo zabývat jiné sdružení.

Otázka č. 38: Chtěli byste se k této problematice ještě nějak vyjádřit, něco zmínit?

Předseda OS Dolní Žleb vyjádřil znepokojení nad přelidněním Dolní Žlebu zejména v letních měsících a s tím související neshody mezi místními obyvateli a lezci. Ti prý často nejsou schopni respektovat malé možnosti vesnice a místní zvyklosti. Návštěvníci by si měli více uvědomovat, že jsou zde na návštěvě, a chovat se slušněji. Jako konkrétní příklad problémů uvádí předseda OS přeplnění vesnice auty do té míry, že brání průjezdu sanity nebo hasičského auta.

6 DISKUZE

Některé ze získaných odpovědí jsem okomentovala a rozebrala je ze všech možných úhlů pohledu. Při diskutování výsledků práce jsem využila výzkumu „Možnosti mezinárodní spolupráce v lezecké turistice“, který byl zrealizován v roce 2006 a na jehož vytvoření se podíleli Prof. Woratschek, Doc. Neuman, Dipl.-Kfm. Hannich, Mgr. Vomáčko a několik studentů z Německa i České republiky, kteří prováděli výzkumy v rámci svých diplomových prací. Projekt byl zaměřen na lezce jako specifickou skupinu zákazníků, kterou jistě jsou při svých cestách za lezením. Vzhledem k vysokým požadavkům na prostředí při provozování tohoto sportu je totiž cestování za vhodnými podmínkami nedílnou součástí lezení. Lezci se tak stávají potenciálními zákazníky, kteří mohou v cílové destinaci utratit peníze, a přispět tak k místnímu rozvoji. Výzkumníci se tedy snaží zjistit, „zda lezecká turistika představuje šance pro vybrané oblasti, jak mohou tyto oblasti lépe využít možnosti plynoucí z lezecké turistiky a jaké vznikají dodatečné šance pro lezeckou turistiku využitím spolupráce mezi lezeckými oblastmi“ (Woratschek a kol. 2006, s. 1, 2). Zjištěním odpovědí na tyto otázky předcházelo zkoumání charakteristiky lezců jako zákazníků, jejich zvyků, ochoty utrácet peníze a preferencí - a toho jsem při vyhodnocování svých interview mnohdy využila.

Otázka č. 1: Můžeme konstatovat, že jiný přínos než útratu v restauracích a nákup potravin lezci v současné době obcím nepřináší, což může být primárně dáno nedostatečnou nabídkou jiných služeb návštěvníkům oblasti, ať již ve formě různého sportovního vyžití, nebo vybudování ubytovacího zařízení, které by bylo lezci využíváno. V současné době totiž většina lezců preferuje přespávání ve vlastních automobilech nebo stanech převážně na pozemku, který náleží k chatce horolezeckého oddílu SK Děčín. Ten poskytuje ubytování přímo v chatě, primárně přímo pro členy oddílu, ale poskytuje zde ubytování i pro lezce z jiných oddílů. Na „parkovišti“ u chatky potom za malý poplatek poskytuje prostor pro zaparkování automobilů i pro přenocování. Tím je z části vyřešen problém divokého kempování na různých místech obce a s ním související nepořádek, na který si místní obyvatelé v minulosti značně stěžovali. Problém ovšem tkví v tom, že příjmy z tohoto ubytování neplynou do pokladny obce, ale do soukromého sektoru a obec tuto situaci toleruje zejména z toho důvodu, že je tím pádem alespoň částečně vyřešen problém, který by musela jinak řešit ona.

Z výsledků výzkumu „Možnosti mezinárodní spolupráce v lezecké turistice“ (Woratschek a kol. 2006) můžeme soudit, že právě oblast ubytování můžeme spatřovat

v případě lezců jako značně problematickou. Celých 35 % osob totiž volilo formu neplaceného ubytování ve vlastních autech nebo stanech, dalších 39 % potom preferovalo místo vyhrazené pro camping. Pouhých 20 % dotazovaných osob uvedlo, že využívají ubytování v pevných zařízeních. Pokud tedy uvažujeme o možném vybudování chybějícího ubytovacího zařízení, jedinou možností se jeví kemp. Vzhledem k sezónnosti navštěvování oblasti lezci je ale otázkou, zda by se zde vybudování kempu vůbec vyplatilo. Dalším limitujícím faktorem je také vhodný prostor, který by se ve vsi situované mezi korytem řeky a z druhé strany lemované strmými zalesněnými kopci se skalami hledal asi jen stěží.

Otázka č. 2: Pokud by byla snaha o rozvoj lezení v oblasti, bylo by zapotřebí tyto problémy vyřešit. Řešením pro naprostou většinu uvedených problémů by bylo vybudování kempu nebo jiného ubytovacího zařízení, kde by se lezci soustředili, a nerušili tak místní obyvatele.

Otázka č. 3: Z odpovědí můžeme usoudit, že snaha o specifický přístup k lezcům a snaha nabídnout jim atraktivní služby zde není nijak silná, většina provozovatelů tudíž spoléhá na to, že lezci přijedou i tak a jejich služeb využijí, protože konkurence restaurací v Dolním Žlebu i na Labské Stráni je relativně malá, a návštěvníci proto nemají na výběr. V hotelu Belveder z rozhovoru byla cítit alespoň snaha lezcům vyjít vstříc v jejich požadavcích, pokud to bude jen trochu možné, v ostatních provozovnách (zejména v pensionu Picollo) ale tato snaha nebyla znát ani z části. I z výzkumu Woratschka a kol. (2006) vyplývá, že turistická infrastruktura je důležitá i pro turistu–lezce a nedostatečnou snahu lezcům nabídnout něco zajímavého tedy můžeme hodnotit jako značný nedostatek. Bylo by jistě vhodné, aby se přístup provozovatelů v tomto ohledu do budoucna změnil.

Otázka č. 4: Odpovědi určitě naznačují nedostatečnou snahu o zlepšení poskytovaných služeb a s tím spojené zvýšení návštěvnosti oblasti. Je ale také možné, že lezci nejsou jejich cílovou skupinou, jíž by si provozovatelé natolik považovali a očekávali by od ní tak podstatný nárůst svých tržeb, že své služby raději zaměří jiným směrem.

Otázka č. 5: Je otázkou, do jaké míry jsou učiněné změny způsobeny právě přítomností lezců. Rekonstrukci hotelových pokojů v hotelu Belveder můžeme považovat za globální zlepšení nabízených služeb. Vybudování venkovní terasy v restauraci U Kosti už se dá považovat za vstřícný krok vůči lezcům, ti totiž podle samotného majitele většinou preferují posezení venku a majitel toleruje i to, pokud někdo na terase přespí. Jistou míru investování za účelem zlepšení nabízených služeb zde tedy pozorovat lze, ale vzhledem k tomu, že nejde o nijak zásadní a výrazné změny, i tady jsou značné rezervy.

Otázka č. 6: Vidíme, že lezci prokazatelně v oblasti peníze utrácejí, jistý ekonomický prospěch sem přinášejí. Žádný z provozovatelů však neuvedl přesná čísla nebo procenta svého zisku plynoucí od lezců, v souvislosti s otázkou č. 12 ale můžeme konstatovat, že útrata lezců při jednorázové návštěvě restaurace nebo pensionu se pohybuje v řádech stokorun.

Otázka č. 7: Pokud by byla snaha lezení v oblasti podporovat a rozvíjet, je jasné, jaké oblasti by se měly zlepšit a čeho se v budoucnu vyvarovat. Zlepšení by se mělo týkat zejména ubytování lezců, kteří nyní bivakují volně po vsi, což místním občanům evidentně nevyhovuje.

Otázka č. 8: V souvislosti s otázkou č. 2 můžeme tuto odpověď hodnotit pozitivně, jelikož v ní respondenti uváděli, že nevidí žádné negativní jevy způsobené přítomností lezců v oblasti. Vzhledem k tomu, že takto odpověděli a setkávají se s lezci osobně, můžeme jejich odpověď na otázku č. 2 považovat za relevantní.

Kladná odpověď představitelů správy CHKO, OS Dolní Žleb a Vrcholové komise je také pozitivní, naznačuje nám totiž, že komunikace mezi lezci a představiteli vyšších orgánů funguje, což je dobrý předpoklad pro případný rozvoj lezení v Labských pískovcích.

Otázka č. 9: Z odpovědí se můžeme utvrdit v tom, že lezecký turismus je výhradně sezónní záležitostí, a o to intenzivnější by měla být snaha restaurátorů v letních měsících nalákat návštěvníky do svých provozoven, aby měli korigován nižší příjem během zimních měsíců.

Otázka č. 10: Stará hospoda Hubertus svým zevnějškem asi mnoho turistů nenaláká, jak jsem už ale zmínila, lezci jsou specifickou skupinou zákazníků a vyložený luxus nevyžadují. Možná i proto tvoří tak významnou skupinu zákazníků pro místního hospodského, na rozdíl například od cyklistů. Naopak pension Picollo a hotel Belveder jsou reprezentativnější zařízení, poskytující i ubytování, a to se samozřejmě promítne i na cenách. Skupina lezců, která tvoří část jejich zákazníků, je tedy výrazně nižší.

Ze zjištěných výsledků vidíme, že některé restaurace jsou na lezeckém turismu vyloženě závislé a o to víc by se měly snažit o jeho propagaci a podporu. Zařízení, která uvedla tak malé procento, by zase mohla získat nové zákazníky v podobě lezců. Musela by tomu ovšem uzpůsobit svou nabídku tak, aby byla pro lezce atraktivnější, nebo by se alespoň musela snažit o větší propagaci, která je teď prakticky nulová. Možnosti by se nabízely například na internetových stránkách s lezeckou tematikou nebo přímo na místě. Otázkou je,

do jaké míry mají tato zařízení o lezce jakožto zákaznky zájem, ale předpokládám, že každý další nový zákazník je pro pension přínosem.

Otázka č. 11: V souvislosti s otázkou č. 10 je pochopitelné, že lezci jsou důležití pro restaurace, které jsou na jejich návštěvnosti závislé. V hotelu Belveder odpověděli kladně, přestože lezci tvoří pouze 10 % jejich návštěvníků. Celkově na mě přístup představitelky tohoto hotelu (servírky) působil příjemně a hlavně tak, že jsou ochotni vyjít jakémukoli zákazníkovi vstříc a vyhovět mu v jeho přáních. Naopak majitelka pensionu Picollo působila spíš dojmem, že zákazníkům mají dost a lezce tedy vůbec nepotřebují, natož aby kvůli nim svou činnost nějak měnila.

Otázka č. 12: Ze získaných informací můžeme soudit, že zejména pro menší provozovatele je vzhledem k poměrně nízké sumě, kterou v restauraci lezci utratí, důležité nalákat co nejvíce návštěvníků, aby se tyto malé sumy nasčítaly. V případě hotelů a pensionů by potom bylo dostačující, kdyby i menší množství lezců začalo využívat možnosti ubytování v pevných zařízeních. Z výzkumu Woratschka a kol. totiž víme, že nejčastější délka pobytu u lezeckých výjezdů je 1 přenocování, v těsném závěsu jsou potom 2 přenocování. Proto můžeme tušit jistou potřebu ubytování pro lezce. Pro hotely je ovšem negativním zjištěním, že ubytování v pevných stavbách na svých lezeckých výletech volí jen asi 20 % lezců. Hotely a pensiony by ale určitě mohly zlepšit svou dosavadní propagaci, která je momentálně nedostatečná, což si uvědomují i samotní provozovatelé.

Otázka č. 13: Fakt, že restaurační zařízení a hotely neposkytují žádné dodatečné služby, může způsobovat nižší příliv turistů do oblasti obecně, na vině může být zejména státní sféra, která nedostatečně láká turisty do svého kraje. Kromě přírodních krás, na které je v propagačních materiálech poukazováno takřka všude, lze turisty nalákat už pouze na projížďky na lodi po řece Labi a na nedávno vybudovanou cyklostezku, která je však díky častému zaplavování velkou vodou ve stále horším stavu. Proto by se mohli této šance chopit samotní provozovatelé hotelů a restaurací, chybí zde však potřebná iniciativa. Je také otázkou, zda by se tak malým podnikatelským subjektům, jakými zdejší restaurace bezesporu jsou, vyplatilo investovat například do půjčovny nějakého sportovního vybavení nebo jiné turistické atrakce. V tom případě odpovědnost leží opět na městech (obcích), které mají jistě větší finanční možnosti a také zájem, aby právě jejich obec byla vyhledávaným turistickým cílem.

Otázka č. 14: Sedmiměsíční trvání sezóny můžeme brát alespoň z části pozitivně vzhledem k tomu, že se jedná o větší část roku. Vzhledem k sezónnosti lezeckého turismu můžeme cítit o to větší potřebu nalákat turisty v sezóně v co největším počtu.

Otázka č. 15: Chybějící podpora hotelu ze strany obce jistě místnímu turismu příliš nepřispívá, nicméně zde musíme zmínit, že to není ani obecní povinností. Rozhodně je to ale apel na vedení obce, aby do budoucna svůj přístup změnilo a spoluprací s hotelem do lokality nalákalo více turistů.

Otázka č. 17: Pozitivním zjištěním je, že pokud by omezení vstupu do určitých oblastí kvůli hnízdění ptactva bylo jediným zásahem ze strany CHKO při případném zvýšení návštěvnosti oblasti, nešlo by o nijak zásadní omezení a CHKO by tedy lezce výrazně neomezovala.

Otázka č. 18: Zjištěnou odpověď můžeme hodnotit velmi pozitivně, při rozvoji lezení v oblasti totiž nemusíme očekávat negativní postoje za strany CHKO, jestliže v současnosti žádné zásadní problémy s lezením v oblasti nemá.

Otázka č. 19: Fungující komunikace se správou CHKO a schopnost domluvit se na řešení, které bude vyhovovat oběma stranám, je jistě velmi dobrým předpokladem, ať už se bude lezení v oblasti rozvíjet, nebo stagnovat.

Otázka č. 20: Negativní odpověď na tuto otázku nelze hodnotit jinak než uspokojivě. Z odpovědí na podobný typ otázek v mém výzkumu můžeme usoudit, že lezci nepatří mezi problémové návštěvníky, což případnému rozvoji lezeckého turismu v oblasti může jedinečně prospět.

Otázka č. 24: Je vidět, že problematika lezení není představitelům magistrátu města Děčín nebo jiným orgánům státní správy moc blízká, a tudíž se ani nesnaží do činností lezeckých organizací jakkoli zapojit.

Otázka č. 26: Jistě je dobré, že lezecká oblast má svého sponzora, v českých oblastech patří určitě mezi výjimky. Spolupráce s tak velkou a prosperující firmou, jakou je HUDY Sport, nabízí množství propagačních a reklamních možností. Vzhledem k tomu, že tato firma má pobočky po celé republice, je možnost propagace značná. Problémem ovšem je, že možná varianta propagovat lezeckou oblast prostřednictvím HUDY Sportu ještě nikoho ani nenapadla nebo se organizace takové akce nechce nikdo chopit. Otázkou také je, kdo by z takové propagační akce měl zisk a kdo by se jí tedy měl ujmout. Jako jasná odpověď se jeví

město Děčín nebo Ústecký kraj. Z mého výzkumu však plyne, že státní sféra o lezeckou problematiku nejeví příliš zájem, a proto zůstává tato možnost doposud nevyužita.

Otázka č. 27: Finanční situace svazu je špatná již delší dobu a je otázkou, zda je schopen fungovat vůbec někdy tak, aby zcela finančně zajišťoval všechny lezecké oblasti v ČR. Jednotlivé lezecké oblasti by se tedy měly snažit získávat finance z jiných zdrojů a konkrétně Labské pískovce by si měly cenit možnosti spolupracovat s HUDY Sportem a spolupráci dále rozvíjet.

Otázka č. 28: Fungování oblasti je značně závislé na dobrovolných pracovnících, což vyplývá z nedostatečného množství financí. Pokud by se finanční situace zlepšila, bylo by možné pracovníky za jejich výkony odměňovat a byl by zde jistý předpoklad, že by se jejich pracovní výkonnost zlepšila. Vzhledem k zapálenosti lezců do problematiky lezení je ale otázkou, zda to je vůbec zapotřebí.

Otázka č. 30: V souvislosti s touto otázkou se opět vracím k apelu na větší subjekty, jako je město Děčín, nebo Ústecký kraj, které jistě disponují většími prostředky než soukromí podnikatelé, a vybudování kempu by mohly zvládnout uhradit.

Otázka č. 32: Existence sdružení jako je OS Dolní Žleb může vsi jedinečně prospět. Zdánlivě vnitřní záležitosti obce, jako je například kvalitní kanalizace nebo vnitřní komunikace, mohou výrazně zvýšit úroveň nabízených služeb pro návštěvníky. Sdružení vzniklo z důvodu zanedbávání obce Děčínem, jehož je částí. Nyní v případě vyjednávání s městem bude větší subjekt v podobě sdružení jistě významnějším partnerem než jednotliví občané, a potřebám obce tak bude vyhověno s větší pravděpodobností. Obec má tudíž větší předpoklady k dalšímu rozvoji, než kdyby sdružení neexistovalo.

Otázka č. 33: Možnost zapojení široké veřejnosti do sdružení zajišťuje, že se budou jeho prostřednictvím prosazovat zájmy, které jsou pro místní obyvatele, potažmo pravidelné návštěvníky, opravdu důležité a které řešení vyžadují nejnaléhavěji.

Otázka č. 35: Aktivity sdružení jsou zaměřeny zejména na zpříjemňování prostředí obce a její úklid. To je pro místní turismus velmi přínosné, protože čisté a pěkné prostředí jistě naláká více návštěvníků, než vesnice, o kterou se systematicky nepečuje.

Otázka č. 36: Podpora rozvoje lezení v oblasti ze strany místního občanského sdružení je jistě pozitivním zjištěním. Navíc návrhy na zvýšení atraktivity oblasti pro návštěvníky–lezce jsou velmi zajímavé. Navrhované vytváření malých cvičných skalek v rámci větší lezecké oblasti skvěle funguje například v Italské oblasti Arco, kde jsou s oblibou využívány zejména začátečníky a rodinami s dětmi. Vybudování ferratových cest je další zajímavou možností, zejména vzhledem k malebnosti místní krajiny a výhledům ze skal do údolí. Vystavění visuté lávky je velice smělým nápadem, ale vzhledem k míře zásahu do krajiny je zde předpoklad nepovolení výstavby ze strany CHKO Labské pískovce. Všechny tyto projekty by také mohly narazit na specifickou mentalitu lezců, kteří mají rádi skály sami pro sebe a mohli by být proti tak razantním zásahům, jako je například zmiňovaná výstavba ferratových cest.

Otázka č. 37: V případě rozvoje lezení v oblasti by bylo vhodné založit nějaké sdružení, které by se zabývalo vyloženě problematikou lezení. To by usnadnilo koordinaci činností, které by zdejší lezení podporovaly. Pozitivním zjištěním je kladný vztah OS Dolní Žleb k rozvoji místního lezení, a proto existuje předpoklad, že by takováto dvě sdružení mohla bez problémů existovat současně a spolupracovat.

Na základě zjištěných informací můžeme konstatovat, že v případě snahy o rozvoj lezeckého turismu v oblasti Labských pískovců by bylo nejnnutněji zapotřebí vyřešit otázku ubytování lezců. To je v současné době naprosto nevyhovující a díky tomu mohou vznikat neshody mezi lezci a místními občany. Na základě výzkumu Woratschka a kol. (2006) víme, že lezci na svém ubytování maximálně šetří a nejvíce vyhledávají možnost ubytování zdarma ve volné přírodě. Jako nejschůdnější varianta se proto nabízí vybudování kempu, který lezci pro své ubytování ještě tolerují, a o němž se dá předpokládat, že by jej využívali. Jeho vybudování by však bylo problematické hned z několika důvodů. Za prvé kvůli nedostatku vhodného místa na jeho zbudování. Potřebný prostor v obci Dolní Žleb, která je v současnosti lezci vyhledávanější, by se hledal jen stěží. Tento problém by se dal možná vyřešit například vykácením kusu lesa a zarovnáním terénu, který se od obce prudce zvedá ke skalám, to by ale značně zvýšilo už tak vysoké náklady na jeho výstavbu a můžeme předpokládat i zákaz ze strany CHKO. Dalším aspektem zvyšujícím náklady jsou vysoké nároky Evropské unie, které klade stavitelům ubytovacích zařízení. Potenciálního investora by mohla také odradit nejistá návratnost investice vzhledem k tomu, že lezecký turismus je výrazně sezónní záležitostí a potřebný výdělek z provozu kempu by bylo zapotřebí získat pouze ve zhruba 7 měsících od jara do podzimu, kdy trvá lezecká sezóna. Z výzkumu Woratschka a kol. (2006) navíc vyplývá, že lezci tráví v navštěvované oblasti zpravidla pouze 2 - 3 dny, proto se období

využitelnosti kempu dále zkracuje. Vzhledem k těmto skutečnostem v současnosti neexistuje investor, který by se chtěl výstavby kempu ujmout, a proto tato zásadní otázka problematiky rozvoje lezení v oblasti Labských pískovců zůstává nevyřešena.

Další významnou skutečností komplikující rozvoj lezeckého turismu v oblasti je dopravní dostupnost. Jak již bylo zmíněno v teoretické části mé práce, doprava do obcí, do kterých lezci míří, je mnohdy komplikovaná. V případě obce Dolní Žleb často vysokou hladinou řeky, která brání fungování přívozu nebo zaplaví cyklostezku, jež je nejčastěji využívanou možností dopravy do obce pro osobní automobily. Pro obec Labská Stráň je zase nevýhodou, že zde silnice končí, a eliminuje se tak návštěvnost turistů, kteří by tudy pouze projížděli. Další nevýhodou, která je společná pro obě obce, je absence jejich přímého propojení. Pro lezce, kteří se tedy chtějí v rámci víkendu přesunout z jednoho břehu na druhý, neexistuje jiná možnost než využít přívozu, ale v případě jeho nefunkčnosti musí jet až do asi 8 km vzdáleného Děčína, přejet tamní most a stejnou cestu absolvovat po druhém břehu. Dopravní situace je zde tolik komplikovaná zejména kvůli místnímu terénu, který je velmi strmý a skalnatý. Silnička do Dolního Žlebu byla navíc vybudována teprve nedávno, a je proto nepravděpodobné očekávat v blízké budoucnosti od města Děčín další investice do sféry dopravy. Další problematická oblast tedy zůstává nevyřešena a ani prognóza do budoucna se nejeví nijak slibně.

Z lezeckého hlediska se oblast jeví jako dosti náročná a pro rozvoj lezeckého turismu by tedy bylo vhodné vytvářet zde lehčí cesty, aby se tak zvýšila atraktivita i pro širší lezeckou obec. Vzhledem k charakteru místních skal a výšce zdejších masivů je ale tvorba lehčích cest značně obtížná a většinou i nereálná. Tím pádem je oblast Labských pískovců znevýhodněna vzhledem k blízkým lezeckým oblastem (Tisá, Ostrov) se širokou nabídkou lehkých cest a mnoho lezců si raději zvolí pro svůj výjezd tyto oblasti před Labským údolím. Tato problematika prakticky nemá východisko, protože je-li problém způsoben přírodními podmínkami, nelze ho prakticky nijak ovlivnit a eliminovat.

Dalším negativním jevem je omezená nabídka doprovodných služeb turistům v oblasti, které by lokalitu pro turisty–lezce zatraktivnilo. V současnosti je nabídka služeb omezena na nabídku občerstvení a ubytování. Rozvoji lezeckého turismu by mohlo prospět rozšíření poskytovaných služeb, mezi které by mohla patřit např. půjčovna sportovního vybavení (lezeckého, inline bruslí, kol...), poskytování průvodcovských a instruktorských služeb ve skalách anebo vybudování již zmiňovaných cvičných kamenů v podskalí pro

začátečníky a děti. V současnosti se jeví tato možnost jako nereálná zejména z důvodů malé iniciativy místních podnikatelů, kteří do svých provozoven výrazně neinvestují a svůj přístup nehodlají měnit ani v budoucnu. Ze strany magistrátu města Děčín a obecního úřadu Labská Stráň investice také nemůžeme očekávat, jelikož ani jeden z úřadů evidentně nepovažuje lezecký turismus za možnost výrazného ekonomického přínosu a o lezení v oblasti se prakticky vůbec nestará. Přesto však tento přístup k rozvoji oblasti Labských pískovců zůstává pravděpodobně nejproveditelnějším.

Na základě zjištěných informací ohledně denní útraty lezce v restauračním zařízení, množství zákazníků-lezců v jednotlivých restauracích a doby trvání lezecké sezóny, můžeme vytvořit velmi hrubý odhad, kolik peněz za rok zde lezci utratí. Pokud tyto veličiny vynásobíme, vychází, že útrata lezců činí asi 2 877 000 Kč za rok. Z této sumy musí restaurace odvádět minimálně DPH, a proto je část příjmu ziskem i pro stát.

Kdybychom se pokusili srovnat tento zisk s nějakou zahraniční oblastí, můžeme k tomu využít výzkumu J. Thomina z roku 1991, který se zaměřuje na francouzskou lezeckou oblast l'Ardèche. Z něj vyplývá, že průměrná útrata lezce, který sem zavítá, byla v roce 1991 100,- franků za den. Pokud vezmeme v potaz inflaci a měnící se kurz měny, jistě by byla tato částka v současnosti ještě vyšší.

Je takřka nemožné srovnávat dvě takto rozdílné oblasti. Každá má zcela jiné možnosti a předpoklady jak přírodní, tak ekonomické. Když ale srovnáme průměrnou útratu lezce v Labském údolí (cca 180,- Kč) a v Ardèche (cca 500,- Kč), vidíme velice výrazný rozdíl. Jistě je to dáno i celkově vyššími cenami ve Francii, přesto jde o rozdíl takřka trojnásobný. Z utracených peněz má zisk jistě i místní obec vzhledem k tomu, že lezci platí za obecní parkoviště, kempy odvádějí vzdušné apod. Obec má tedy zájem o rozvoj lezení v oblasti a snaží se jej podporovat. V Labském údolí tato podpora chybí možná i z toho důvodu, že lezci přináší oblasti malé množství peněz. Důvodem může být zejména malý počet příležitostí, kde peníze utratit. Proto je vytvoření dalších služeb, jako je např. placené parkoviště nebo již zmíněné půjčovny vybavení, určitě zapotřebí.

Naproti těmto negativním skutečnostem musíme konstatovat, že oblast má velký lezecký potenciál a vznikají zde atraktivní, extrémně obtížné lezecké cesty, za kterými se občas vypraví i zahraniční lezci. Skály jsou udržovány přístupné a jištění v cestách je obnovováno díky působení Oblastní vrcholové komise. Spolupráce mezi lezci a orgány místní správy a správy CHKO funguje bez problémů. Určité předpoklady pro rozvoj lezeckého

turismu zde tedy jsou, ovšem nijak významné. Nezanedbatelnou skutečností je také specifická mentalita lezců, kteří zpravidla nevítají větší množství lezců v sektoru a možná by ani výrazný rozvoj lezení v oblasti nepodpořili. Situace, jaká v současné době v oblasti Labských pískovců je, tak vyhovuje lezcům i místním obyvatelům natolik, že necítí potřebu ji výrazně měnit.

7 ZÁVĚR

Na základě zrealizovaných rozhovorů můžeme konstatovat o oblasti Labských pískovců následující skutečnosti:

V současnosti lezecký turismus oblasti přináší jistý ekonomický prospěch, ale je omezen pouze na restaurace a pensiony v obcích Dolní Žleb a Labská Stráň, kterých zde navíc není mnoho. Zisk, který provozovatelům vzniká díky utrácení peněz lezci, není nijak veliký. Provozovatelé těchto zařízení svou činností faktují, že je oblast navštěvována lezci, takže vůbec nepřizpůsobují a nesnaží se jim nabídnout další služby kromě poskytnutí občerstvení a v případě pensionů možnosti ubytování. Tento svůj přístup nehodlají změnit ani do budoucna, žádné investice pro zkvalitnění nabízených služeb lezcům neplánují. Komunikace místních obyvatel i orgánů státní správy s lezci funguje uspokojivě.

Návštěvnost restauračních zařízení v oblasti je velmi úzce spjatá s letní a zimní sezónou, kdy v letní sezóně je návštěvnost nejvyšší a v zimní sezóně je výrazně nižší, v některých zařízeních dokonce takřka nulová. Doba trvání hlavní sezóny byla nejčastěji uváděna jako sedmiměsíční, v období od jara do podzimu. Lezci jsou pro naprostou většinu provozovatelů důležitou zákaznickou skupinou. Poměr zákazníků–lezců k ostatním turistům se v různých restauracích značně liší, v některých zařízeních tvoří lezci pouze 10 % zákazníků, v jiných je to ale až 90 %. Průměrná útrata lezců během jedné návštěvy restaurace se pohybuje v rozmezí 100,- až 200,- Kč. Tato částka značně roste při přenocování turistů, za které si hoteliéři účtují 500,- až 600,- Kč za osobu a noc.

CHKO Labské pískovce v současnosti lezení v oblasti nijak nepodporuje, a to z toho důvodu, že to není dáno zákonem, podle kterého se její činnost řídí. Zásadní rozvoj lezení v oblasti v blízké budoucnosti nepředpokládá, a proto se správa touto problematikou ani nezabývá. Významné negativní dopady provozování sportovního lezení v oblasti nebyly uvedeny. Spolupráce s lezci funguje uspokojivě a ani v minulosti v tomto ohledu nebyly problémy. V případě potřeby je správa CHKO ochotna s lezci spolupracovat.

Labské pískovce jsou materiálně podporovány Českým horolezeckým svazem, finanční podpora je získávána od firmy HUDY Sport. Tato oblast přispívá nemalými částkami, a je proto velmi důležitým sponzorem. V oblasti je obtížné vytvářet lehčí lezecké cesty, což neumožňuje zejména charakter místních skal. To brání otevření oblasti širší lezecké veřejnosti, která cesty lehčí úrovně vyhledává. Mezi další komplikace bránící rozvoji

lezeckého turismu patří konkurence nedalekých lezeckých oblastí, které disponují faktory, jež Labskému údolí chybí. Jde zejména o zázemí v podobě kempů, restaurací, možnosti koupání a dobré dostupnosti skal. Určité snahy o zlepšení této situace v podobě vybudování kempu se již vyskytly, ale z finančních důvodů nebyly nikdy zrealizovány.

V obci Dolní Žleb se vyskytují negativní vlivy, které vznikají na základě lezeckého turismu. Patří mezi ně zejména nevhodné volné kempování uprostřed vesnice u kostela, někdy i na hřbitově, a následná ranní hygiena lezců, problémy s volně pobíhajícími psy a hluk v nočních hodinách. OS Dolní Žleb není proti rozvoji lezeckého turismu v oblasti, uvítalo by výstavbu kempu a uvedlo několik zajímavých nápadů na zvětšení atraktivity oblasti pro turisty–lezce, mezi které patří vybudování zajištěných cest „via ferrata“ nebo výstavba visuté lávky přes řeku Labe.

Na základě těchto zjištění se moje původní představa, že rozvoj lezeckého turismu v oblasti je možný, jenom se mu dosud nikdo systematicky nevěnoval, značně změnila. Mezi nejzásadnější problémy oblasti patří zejména špatná dopravní dostupnost a nedostatek vhodného ubytování pro lezce. I přes několik pozitivních skutečností, mezi které patří fungující komunikace lezců se správou CHKO i orgány místní správy, vytváření nových lezeckých cest v oblasti a pravidelná údržba skal i lezeckých cest, jsem v závěrečném vyhodnocení dospěla k závěru, že zásadní rozvoj lezeckého turismu zde není v blízké budoucnosti reálný. Je to způsobeno převahou negativních faktorů, které rozvoji brání a jejichž odstranění by bylo velmi komplikované. I přes takový závěr ale nechci odrazovat případné investory, protože jsem stále přesvědčena, že i přes značné komplikace je lezecká oblast Labských pískovců velmi kvalitní a má v sobě určitý potenciál.

8 LITERATURA

1. BERAN, Pavel. *Zaniklé obce po roce 1945* [online]. c2006, poslední revize 27.2.2006 [cit.2010-03-31]. Dostupné z: <<http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=5735>>.
2. ČERNÝ, Pavel a kolektiv autorů. *Horolezecký průvodce - Labské údolí a Bělá*, HUDY Sport, 2001.
3. ČERTÍK, Miroslav a kolektiv autorů. *Cestovní ruch – Vývoj, organizace a řízení*, Praha: OFF, 2001. ISBN 80-238-6275-8.
4. DIEŠKA, Ivan; ŠIRL, Václav. *Horolezectví zblízka*. Praha: Olympia, 1989. ISBN 27-081-89.
5. FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: Jak zkoumat lidskou duši*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-367-6.
6. HINCH, Thomas; HIGHAM, James. *Aspects of Tourism – Sport Tourism Development*, Channel view publications, 2003. ISBN 1-873150-62-8.
7. *CHKO Labské pískovce – Charakteristika oblasti* [online]. c2006, poslední revize 31.3.2010 [cit.2010-03-31]. Dostupné z: <<http://www.labskepiskovce.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=526>>.
8. KOVAŘÍK, Richard. *Lezecký turismus a jeho přínos pro oblasti Perštejn, Svatošské skály a Kozelka*: diplomová práce. Praha: Karlova Univerzita, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2006. 51 l., 5 l. příl. Vedoucí diplomové práce Mgr. Ladislav Vomáčko.
9. *Labská Stráž* [online]. Poslední revize 29.1.2004 [cit.2010-03-31]. Dostupné z: <<http://labskastran.sweb.cz/>>.

10. *Města, obce a vesnice v ČR – Labská stráž* [online]. Poslední revize 31.3.2010 [cit.2010-03-31]. Dostupné z: <<http://www.obce-mesta.info/obec.php?id=Labska-Stran-544701>>.

11. *Národní park České Švýcarsko a blízká chráněná území* [online]. Poslední revize 31.3.2010 [cit.2010-03-31]. Dostupné z: <<http://www.npcs.cz/narodni-park-ceske-svycarsko-blizka-chranena-uzemi>>.

12. *Občanské sdružení Dolní Žleb* [online]. Poslední revize 12.10.2009 [cit.2010-03-31]. Dostupné z: <<http://dolnizleb.webpark.cz/indexalles.htm>>.

13. PÁSKOVÁ, Martina; ZELENKA, Josef. *Cestovní ruch – výkladový slovník*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. ISBN 80-239-0152-4.

14. PROCHÁZKA, Vladimír. *Z historie českého horolezectví* [online]. c2007, poslední revize 31.3.2010 [cit.2010-03-31]. Dostupné z: <<http://www.horosvaz.cz/index.php?cmd=page&id=228>>.
15. ROBINSON, Tom; GAMMON, Sean. *Journal of Sport Tourism: A Question of Primary and Secondary Motives: Revisiting and Applying the Sport Tourism Framework*. Volume 9, Number 3. 2004.
16. SCHEJBAL, Ctirad. *Typologie cestovního ruchu*. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2008. ISBN 978-80-87179-03-1.
17. SIMOVÁ, Jozefína. *Marketingový výzkum*. Liberec: Technická univerzita, Hospodářská fakulta, Katedra marketingu, 2005. ISBN 80-7372-014-0.
18. STANDEVEN, Joy; DE KNOPP, Paul. *Sport Tourism*, Human Kinetics, 1999. ISBN 9780873228534.
19. THOMINE, Joël. *Pour une politique sportive et touristique dans le département de l'Ardèche*. Joinville-le-Pont: Éditions ACTIO, 1991. ISBN 2-906411-05-1.
20. ULMONOVÁ, Simona. *Simona Ulmonová web* [online]. c2005, poslední revize 14.9.2006 [cit.2010-03-31]. Dostupné z: <<http://www.simonaulmonova.com/oblasti/labak.htm>>.
21. VYSTOUPIL, Jiří; ŠAUER, Martin. *Základy cestovního ruchu: distanční studijní opora*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2006. ISBN 80-210-4205-2.
22. WORATSCHEK, Herbert; NEUMANN, Jan; HANNICH, Frank; VOMÁČKO, Ladislav. *Chancen durch Kooperation im grenzüberschreitenden Klettertourismus*. Bayreuth, 2006.

9 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Otázky pokládané všem respondentům

1. Myslíte si, že přítomnost lezců v oblasti Labských pískovců (dále LP) přináší nějaký ekonomický přínos? A komu?
2. Jaký je pro vás konkrétně přínos přítomnosti lezců v LP? + Setkáváte se s nějakými negativními jevy z toho vyplývajícími? Jakými?
3. Jakým způsobem přizpůsobujete svou činnost faktu, že oblast LP je hojně navštěvována lezci?
4. Plánujete v budoucnosti ve své činnosti změny s ohledem na přítomnost lezců v oblasti LP?
5. Investujete nějak do oblasti své činnosti s ohledem na přítomnost lezců v oblasti LP?
6. Přináší vám prokazatelně navštěvování LP lezci nějaký zisk? Jaký? (Uveďte v procentech nebo korunách vzhledem k celkovému zisku...)
7. Monitorujete nějakým způsobem systematicky dopady návštěvnosti LP lezci?
8. Dostáváte se do přímého kontaktu s lezci (jejich zástupci)? Jak často?

Příloha č. 2 Otázky pokládané představitelům restauračních zařízení a hotelů

9. Jakou máte v hospodě/pensionu cca denní návštěvnost? A jaký je rozdíl v návštěvnosti v létě a v zimě (mimo a v lezecké sezoně)?
10. Kolik % návštěvníků z denní návštěvnosti cca tvoří lezci?
11. Jsou pro vás lezci důležitou skupinou zákazníků?
12. Jaká je průměrná útrata lezce za jednu návštěvu hospody/1 den strávený v pensionu?
13. Poskytujete kromě provozování hospody ještě nějaké jiné služby?
14. Jaké je zhruba trvání návštěvnické sezony?
15. Chtěli byste se k této problematice ještě nějak vyjádřit, něco zmínit?

Příloha č. 3 Otázky pokládané představiteli správy CHKO Labské pískovce

16. Podporujete nějakým způsobem rozvoj lezeckého turismu v oblasti LP?
17. Jak se stavíte k případnému rozvoji lezení v oblasti LP a s tím zvýšenou navštěvovaností oblasti?
18. Jaké pozorujete negativní vlivy způsobené přítomností lezců ve skalách?
19. Spolupracujete v současné době nějakým způsobem s lezci?
20. Máte nějaké negativní zkušenosti se spoluprací s lezci z minulosti?
21. Myslíte si, že je do budoucna možná nějaká vaše spolupráce s lezci? Jaká?
22. Chtěli byste se k této problematice ještě nějak vyjádřit, něco zmínit?

Příloha č. 4 Otázky pokládané předsedovi Oblastní vrcholové komise Labských pískovců a správce lezecké oblasti Labské pískovce – levý břeh v jedné osobě:

23. Jaká je přesně náplň vaší práce?
24. Kdo vás v činnosti podporuje? (Děčín, Dolní Žleb, OS Dolní Žleb...)
25. Spolupracujete nějakým způsobem s ČHS?
26. Jaký je způsob financování oblasti LP (osazování cest, jejich revize,...)?
27. Poskytuje ČHS nějaké finanční prostředky ať už konkrétně na vaši činnost, nebo pro oblast LP?
28. Jste za svou práci nějak finančně ohodnocen? Pokud ano, odkud finance jdou?
29. Jaká je vaše vize do budoucna ohledně LP? Kam chcete oblast vést? Jste pro otevření oblasti i pro širší lezeckou obec např. prostřednictvím vytvářením lehčích cest, nebo byste spíš rád udržoval tradiční ráz oblasti?
30. Plánujete nějakým způsobem ovlivnit rozvoj oblasti, např. vybudování kempu zejména pro lezce apod.?
31. Chtěli byste se k této problematice ještě nějak vyjádřit, něco zmínit?

Příloha č. 5 Otázky pokládané předsedovi OS Dolní Žleb

32. Co je zejména předmětem vaší činnosti?

33. Kdo jsou členy vaší OS Dolní Žleb?
34. Přináší vám osobně působení v OS Dolní Žleb nějaký ekonomický přínos?
35. Zaznamenala vaše společnost již nějaké výsledky práce? (Jsou ekonomicky měřitelné?)
36. Je něco, co vám vadí na přítomnosti lezců v oblasti LP?
37. Jste pro to, aby se podporoval rozvoj lezení v oblasti LP, např. prostřednictvím vybudování kempu, nebo budováním jednodušších lezeckých cest v oblasti a tím se oblast LP zpřístupnila širší veřejnosti? Brali jste při odpovídání na tuto otázku v potaz možný ekonomický přínos plynoucí z těchto opatření?
38. Pokud by k takovému rozvoji došlo, byli byste schopni a ochotni uzpůsobit svou činnost tomuto faktu? (Např. věnovat se více lezecké, potažmo turistické problematice).
39. Chtěli byste se k této problematice ještě nějak vyjádřit, něco zmínit?